

ZIVOT

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • ŘÍJEN • OKTÓBER • PAŹDZIERNIK • ČÍSLO 10/1982 ROČNÍK 25 CENA 10 ZŁ

PRAGA

Sto a jeden
pohledů

Ani za nic na světě

Ani za nic na světě
nedali bychom
Hradčany a Svatovítský dóm,

ani jedno dítě s pletí hedvábou,
ani jednu ženu naši půvabnou,
ani jediného stařečka či stařenku,
co si žijí vzpomínkami na svém výměnku,
ani jeden dvorek, ani jeden práh,
za nímž děcka usínají sladce v kolébkách.
ani jednu továrnu, ani jeden důl,
ani jeden kvítek na jabloních —
všecka naše láska zakleta je do nich!

JAN ALDA

SVIATOK POESKEJ LUDOVEJ ARMÁDY

V dňoch 12. a 13. októbra pred 39 rokmi pri bieloruskej obci Lenino vysle 12 000 vojakov 1. pešej divízie Tadeusza Kościuszku, utvorenej v ZSSR, zviedlo pod vedením gen. Zygmunta Berlinga svoj prvý boj, v zložení 33. sovietskej armády. V ťažkom dvojdňovom boji prelomili obranu nemeckých vojsk a dokázali vysoké morálne a bojové hodnoty poľského vojska. Bitka pri Lenine sa stala symbolom poľsko-sovietskeho bratstva v zbrani a

mala podstatný vplyv na ďalší rozvoj poľských ozbrojených síl v ZSSR — 40-tisícčenného zboru a potom 107-tisícčennej 1. poľskej armády, ktorá sa zúčastnila berlínskeho víťazstva.

Deň 12. októbra sa stal sviatkom Poľskej Ludovej armády. V tento deň, ako každý rok, poľská spoločnosť uctila pamätku padlých obrancov vlasti, vzdaľala hold boju poľských vojakov na všetkých frontoch vojny, ktorá sa začala pred 43 rokmi na poľskej zemi. Tak ako každý rok oslávila výročie zrodu poľskej Ludovej armády. Na snímke: Hrob neznámeho vojaka vo Varšave.

SEJM PLR schválil počas zasadania v dňoch 8.—9. októbra t.r. dva dôležité zákony o odborech a spoločensko-odborových organizáciách roľníkov, ako aj zmeny v zložení Rady ministrov. Nový zákon o odboroch zavádzajú činnosť na základe stanov zhodných s Ústavou PLR a súčasne zaručuje odborom ich samosprávlosť, nezávislosť od orgánov štátnej a hospodárskej administratívnej, rovnosť práv všetkých zväzov a dobrovoľnosť združovania sa v odborových organizáciach.

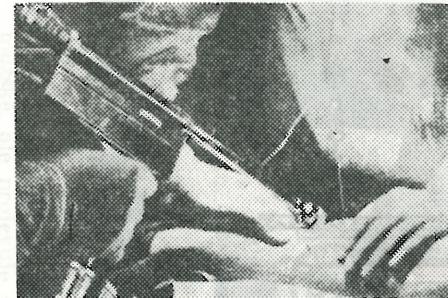
Zákon o spoločensko-odborových organizáciach roľníkov vychádza zo zásady rovnoprávneho s inými povolania mi štatusu roľníkov a má na zreteli zaručenie náležitého reprezentovania ich záujmov pred štátnymi orgánmi a štátnymi i spoločenskými inštitúciami pôsobiacimi v prospech vidieka a polnohospodárstva. K otázkam roľníkov v kontexte nového zákona sa vrátíme v budúcom čísle Zivotu.

K 70. VÝROČÍ PŘÍJEZDU V.I. LENINA DO POLSKA. Před 70 lety, dne 22. června 1912, přijel z Paříže do Krakova Vladimír Iljič Lenin.

V souvislosti s tímto výročím se v Domě sovětské vedy a kultury ve Varšavě konalo zasedání uspořádané s účasti hlavního výboru Společnosti polsko-sovětského přátelství. Na zasedání byly připomenuty těsné a srdečné rozmanité svazky V.I. Lenina s polským dělnickým hnutím. Poláci byli jeho přáteli a spolupracovníky, pomá-

hali mu v praktickej situaci. Lenin byl obhájcom snah polského národa s vŕsením jha cizí nadvlády, práva na sebeurčenie a rozhodovanie o vlastnom osudu.

U příležitosti 70. výročí příjezdu Vladimíra I. Lenina do Krakova mu vzdali hold rovněž občané tohoto města. V Ponorině se konal tradiční Mezinárodní turistický slet přátelství „Po stopách V.I. Lenina“. Je to největší polská turistická akce. Tentokrát se turisté tradičně vydali na sedmidenní beskydsko-podhalanské horské trasy. Přes dva tisíce turistů se zúčastnilo nížinného turistického sletu a cyklistické rallye. Hromadně se na trasy dostavili Poznaňané ze závodů „Cegielski“ a Varšavané z automobilky FSO a z Uršen.

ČESKOSLOVENSKO: ZDRAVOTNICTVÍ A TECHNIKA

Už více než tisíc pacientů se zábavilo nádceru díky operacím s pomocí prvních tří prototypů kryochirurgických zařízení. V Československu byly totiž zkonstruovány přístroje, které během 15 vteřin bezbolestně zmrazují (na minus 196°C) pokojené tkáně. Dva teploměry s číselným indikátorem kontrolují omezení zmrazované plochy na chorobně poškozené tkáně, přitomž se na minimum zmenšuje poškození sousedních tkání. Ve srovnání s metodou uplatňovanou v tradiční chirurgii nevyžaduje zmrazování transplantaci kůže po operaci, protože v tomto případě se kůže samostatně obnovuje. Na snímku: operační odstraňování nádoru ve fakultní nemocnici v Praze.

PÁPEŽ JÁN PAVOL II. uskutočnil 10. októbra t.r. v Ríme slávnostný akt kanonizácie nového mučeníka katolické cirkvi, poľského františkána, Maximiliána Mariu Kolbého, ktorý obetoval svoj život, aby zachránil iného väzňa v osvien imskom koncentračnom tábore. Slávnosti sa zúčastnila oficiálna poľská delegácia na čele s námestníkom marsalka Sejmu, prof. Jerzym Ozdowským a podpredsedom vlády Zenonem Komenderom, ako aj vyše 11 tis. Poliakov z domova a cudziny.

Na komunálnim híbítově na Powazkach ve Varšavě se dne 6. září 1982 konal pohřeb WŁADYSLAWA GOMULKI — WIESLAWA, Budovatele lidového Polska, vynikajícího pracovníka poľského a mezinárodního dělnického hnutí, nadšeného komunisty a vlastence, spolutvůrce a předáka Poľské dělnické strany, prvního tajemníka UV PSDS v letech 1956—1970.

Władysław Gomulka zemřel 1. září 1982. Byl pochován v Aleji zasloužilých. Pohřební obřadu, které shromáždily tisíce obyvatel Varšavy, zúčastnili se představitelé nejvyšších stranických a státních orgánů s armádním generálem Wojciechem Jaruzelským, prof. Henrykiem Jabłońskym a maršálem Michałem Rolou-Zymierským, delegace Sejmu, Státní rady, Celostátního výboru Fronty národní jednoty, rady ministrů, ministerstva národní obrany, veteráni dělnického hnutí a dělnické delegace ze všech stran Polska. Během pohřebních obřadů promluvil člen politického byra a tajemník UV PSDS Kazimierz Barcikowski. Slovy Internacionálu se shromáždění rozloučili s vynikajícím představitelem polského dělnického hnutí.

DNY SENIORA. Ve Varšavě zasedal Celostátní výbor pro otázky starých lidí. Byly projednány pokyny vyplývající z mezinárodního plánu činnosti, schváleného Světovým shromážděním OSN v otázce starých lidí.

Kromě toho — v souladu s programem Výboru a s pokyny OSN — bylo uznáno za účelné ustanovení Dnu seniora od 23. září do 23. října každého roku.

ZBIGNIEW TOBJAŃSKI

Z DĚJIN DĚLNICKÉHO HNUTÍ V ZELOVĚ (1)

V letošním roce celé Polsko vzpomíná 100. výročí poľského dělnického hnutí. I my v našem časopise chceme přispět k tému oslavám cyklem článků o přínosu Čechů k rozvoji dělnického hnutí v Zelově.

Již od vzniku manufaktur, zejména pak s rozvojem tzv. rozptýlených manufaktur, v nichž většinu prací vykonávali domácí dělníci a řemeslníci ze svěrených surovin, rostlo výrobitování domácích tkalců. V domácím průmyslu neplatily žádné normy, ani pracovní, ani mzdrová. Vláda tu celá hierarchie výrobitování. Domácího tkalce, majitele několika tkalcovských stávů, výrobitoval kupec, ale on sám často nemilosrdně výrobitoval své tovaryše a učně. Nejvíce na tom trpeli tkalcovští dělníci, z jejichž práce žili podnikatelé i zprostředkovatelé. Formy výrobitování byly různé: nízká mzda za vykonanou práci, různé trasy a „výkupné“ za přidelení práce. Většina tkalců byla v tím téžší situaci, že pocházeli z vesnické chudiny, neměli půdu, a tedy ani žádný jiný zdroj obživy.

Tkalcí se pokoušeli různými způsoby přinutit podnikatele k zaplacení slušné odměny za vykonanou práci: níčili přidelenou přizi, kazili hotové výrobky,

přivlastňovali si přízi ušetřenou rozličnými způsoby. Jejich postoj k podnikatelům a kupcům byl nepřátelský. Ekonomické výrobitování vytvořilo podmínky pro vznik a rozvoj dělnického hnutí. Koncem sedmdesátých let XIX. století měl na schůzích tkalců mluvit Ludwik Waryński. Schůze se konaly v domu č. 13 v ulici sv. Anny v Zelově, dnes nazvané jeho jménem. Podle Bolesława Kamińskiego, zelovského dělnického pracovníka, byly před rokem 1900 vyhnáni na Sibiř dva zelovští tkalci, Marek a Świątek, obviněni z podvratné činnosti proti carismu. Vrátil se jen Marek, který brzy zemřel. V roce 1903 se tkalci rozhodli, že se sdruží ve vlastním echu. Jejich žádost v gubernálním úřadě v Piotrkowě podpořil náčelník laského okresu, který potřebu vytvoření echu odůvodnil společným dobrem 800 tkalců. Svého cíle však tkalci dosáhli teprve 8. ledna 1905, kdy piotrkovský gubernátor schválil cech a jeho starší: Jana Jasnova Čapu a Josefa Pavla Svo-

bodu. Do cechu se přihlásilo 70 tkalců. V téže době jako vznikla v Zelově první skupina Sociální demokracie Království polského a Litvy (SDKPiL). Jejími zakladateli byli Franciszek Kowalski a Česi Antonín Stanický, Antonín Sopor a Teofil Němcík. Zelov se zanedluho stal střediskem činnosti SDKPiL v laském okrese. Bezprostředním propagátorem ideje nezávislosti a dělnického hnutí byl farár z Lobudzie, kněz Jan Žák.

Revoluční události roku 1905 v Království polském, zejména v nedaleké Lodži, zradikalizovaly rovněž boj zelovských tkalců o lepší hmotné podmínky. Začátkem června 1905 zelovští tkalci ohlásili stávkou, nebudou-li jim zvýšeny mzdy. Po odmítnutí požadavku 14. června zahájilo stávku asi 500 ručních tkalců, kteří podle příkladu lodžských továrních dělníků zvolili 12 stávkových delegátů. Iniciátory a vůdci stávky byli místní členové SDKPiL. Díky stávce byly mzdy tkalců zvýšeny.

Akce za nezávislost a revoluční změny zesilily ve druhé polovině roku 1905. Jak píše Edward Martuszewski (49 listů z povodu braci českých), 17. července 1905 vjel do Zelova v čele bandérie deseti jezdců kněz Jan Žák z Lobudzie. Nad ním vlály dva rudé prapory. 22. října kněz Žák promluvil k Zelovanům. Přesvědčoval je, že je třeba vyhnat carské úředníky a znítit v osadě všechny ruské nápisů. Krátoce po jeho řeči někdo strhl tabuli z obecního úřadu. O dva dny později byl kněz Žák znova v Zelově, kde ho shromáždění občané nadšeně přivítali. Na konec ho doprovodili až do Lobudzie. Nesli vlažky s bílými polskými orly a zpívali polské písni. Průvodu se zúčastnili nejen Češi a Poláci, ale i občané židovského původu. Příštěho dne kněz Žák přišel do Zelova v čele orchestru a davu lidí, kteří zpívali a nesli vlažky, tentokrát v národních barvách. Během několika měsíců se Zelované velmi sblížili s katolickým knězem — revolucionárem, který byl za svou činnost 27. října začleněn a poslán do karmelitánského kláštera v Oborách u Rypina. Nadále však v Zelově kolovaly brožury a letáky, mj. výzvy „Vesnickému lidu“ a „Blíží se kontrarevoluce“, prohlášení začínající

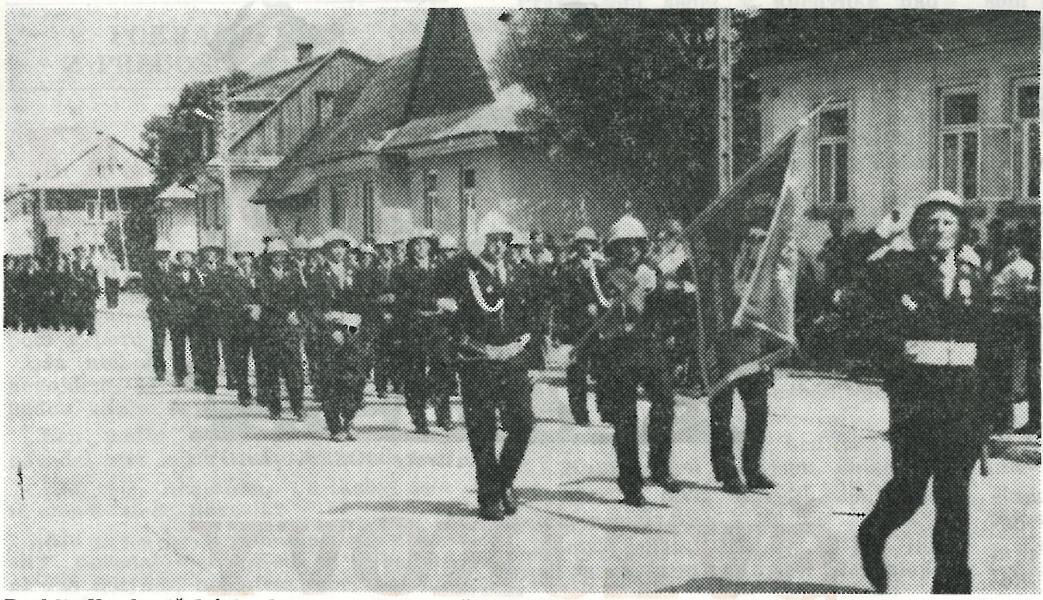
slovy „Soudruzi dělnici“, výtisky časopisů Czerwony Sztabar, Z pola walki, Trybuna Ludowa, Socjaldemokrata a brožura „Pohled na postupování ruské vlády v Polsku“, vydaná v Krakově. Čela také kolportována prohlášení v židovském jazyku.

Na jaře 1906 znovu zesily nepokoje mezi dělníky. 18. dubna téhož roku stávkovalo asi 400 ručních tkalců v Zelově a okolních vesnicích. Stávkující se shromáždili na ulicích a vtrhli do výrobní továrníků, od nichž se dožadovali zvýšení mezd. 20. dubna se v obecním úřadě v Zelově konala schůze, na níž byla uzavřena dohoda a sepsána smlouva o nových pracovních podmínkách. Ústupky továrníků vyplývaly z dobré konjunktury v textilním průmyslu. Záleželo jim na zvýšení výroby a na její plynulost. Proto se snažili vyhovět požadavkům tkalců. Avšak okresní úřady, zneklidněně dubnovými událostmi, poslaly do Zelova osmilenný oddíl uralštíků.

V rámci příprav prvomájové manifestace se rozvíjela propagační a uvědomovací činnost sociálně demokratických agitátorů. Na tajných schůzích v soukromých domech v Herberově, Pozděnicích a Zelově seznamovali tkalce s programem socialistů a dělnického hnutí, kolportovali výzvy, které pak byly rozlepovány na různých místech v obci. Schůzí se kromě Čechů a Poláků účastnili rovněž Němci. K plánované prvomájové demonstraci však nedošlo. Zabránil tomu kozáci, kteří se v předečter prvního máje opili a začali bit a rozhánět lidí. Příštího dne hasiči strhli rozlepěné výzvy.

Po událostech let 1905—1906 revoluční vlny pomalu poklesly. K dalším stávkám tu došlo teprve v letech 1912—1913. V roce 1913 během stávky tkalců vyrábějících plyš došlo k prvnímu pokusu o založení odborového svazu.

Rozvoj událostí od vzniku SDKPiL přes revoluční akce v letech 1905—1906 až po stávkové hnutí v letech 1912—1913 svědčí o rostoucím vlivu dělnického hnutí v této oblasti. Jeho další rozvoj však zabrzdila první světová válka.

Prehliadka hasičských zborov na krempaškej ulici.

Základateľ a predseda krempašského hasičského zboru Valent Krištof.

Snímky: J. ŠPERNOGA
D. SURMA

V nedeľu 1. augusta t.r. sa v Kremniciach konala milá a pre tunajších hasičov zvlášť významná udalosť. V tento sviatočný deň im slávnostne odovzdali novú hasičskú remízu. Pri tejto príležitosti hodno spomenut aspoň niekoľko faktov z histórie kremnaškého hasičského zboru.

Prvý hasičský zbor v Kremniciach založili ešte v r. 1896 z iniciatívy Martina Palucha, ktorý bol aj jeho prvým veliteľom. V tom istom roku kúpili Kremniciach prvú ručnú striekačku. Činnosť prvého požiarneho zboru skoro úplne zanikla po prvej svetovej vojne. V roku 1928 z iniciatívy Valenca Krištofka, Vojtecha Surmu a Jána Brizka došlo k reorganizácii a v podstate k založeniu nového hasičského zboru. V nasledujúcom roku Kremniciach vybudovali prvú drevenú hasičskú remízu. Zasa v roku 1934 kúpili druhú, oveľa lepšiu ručnú striekačku za spoločného úsilia celého kremnaškého obyvateľstva. Prvým veliteľom kremnaškých hasičov bol Vojtech Surma, potom Ján Brizek a od r. 1937 po dnešok náčelníkom požiarníkov je Jakub Paluch.

V r. 1948 kremnaškí hasiči kúpili prvú anglickú motorovú striekačku, na tie časy veľmi modernú. V tom istom roku bola postavená murovaná remíza, ktorú teraz rozšírili.

V roku 1963 hasiči dostali druhú motorovú striekačku, ktorú používajú podnes a v roku 1968 požiarne auto Žuk, ktoré po niekoľkých rokoch vymenili na väčší Star-25. Toto auto sa však už nemestilo do starej, malej remízy. Chýbali taktiež skladowacie priestory, zasadacia sála a preto požiarinci vyšli s iniciatívou výstavby novej remízy a v podstate rozšírenia a prestavby starej.

Základy novej remízy položili na jeseň 1977. Výstavbu sa vo veľkej miere robilo svojpomocne po vedením ríchtrára Františka Kovalčíka a hasičského náčelníka Jakuba Palucha.

Nová remíza je nielen dvakrát dlhšia, ale aj širšia a vyššia. Je v nej sála pre nácvičovanie dychovky, zasadacia sála, veľká garáž, šatňa a

hasičský zbor v Kremniciach je veľmi pružný s výsledky jeho práce sú viditeľné. Napokon svedčia o tom mnohé diplomy a ceny z hasičských

pretekov, ako aj za bojové akcie, ktoré už zdobia steny novej remízy. Ostatne o dobrej práci kremnaškého hasičského zboru svedčí predovsetkým fakt, že za 40 rokov v podstate nič nezhorelo, lebo vždy vedeli lokalizovať požiar ešte v zárodku.

Otváracej slávnosti sa zúčastnili početní hostia s novosácským vojvodom Antonim Ráčkom a vojvodským náčelníkom hasičských zborov, plukovníkom Józefom Strojnym, hasičské zboru zo susedných obcí a početné kremnašké obyvateľstvo.

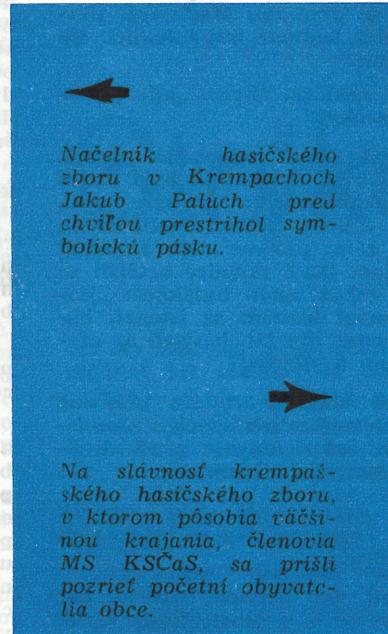
Otvorenie sa začalo príležitosťnimi prejavmi, po ktorých nasledovalo odovzdanie hasičských vyznamenaní vzorným kremnaškým požiarníkom. Kulminačným bodom slávnosti bolo prestrihnutie symbolickej pásky a prehliadka všetkých hasičských zborov, ktoré sa zúčastnili otvorenia remízy. A potom sa rozprúdila hasičská zábava, na ktorej sa veselo bavili všetci Kremniciach.

DOMINIK SURMA

Do ďalšej krásnej, ale aj nebezpečnej práce želáme kremnaškým hasičom veľa zdaru a úspechov.

Nowosácský vojvoda Antoni Ráček v sprievode náčelníka Gminného úradu v Novom Targu vyznamenáva hasiča Františka Petráška striebornou medailou Za zásluhy pre požiarníctvo.

Zástupca náčelníka požiarneho zboru Ján Lukáš plnil službu pri pamätné knihe.

Jaroslav Hašek

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

Jednadvadesátý pluk se přestěhoval do Mostu nad Litavou — Királyhidu. Důstojníci si krátili volný čas ve vykřičených místnostech a v maďarské opeřetce, kde macaté herečky vyhazovaly při tanci nohy do výše. V takovém dívaldě nadporučík Lukáš spatřil dámou, která o přestávce rozhorleně tálala svého společníka k šatně s prohlášením, že se na takové nechutné věci nebude divit. Dáma s ohnivýma černýma očima se nadporučíkovi Lukášovi velmi zálibila. Dozvěděl se, že je to paní Kákonyiová s manželem, majitelem železářského závodu na Sopronyi ulici čís.

Za poutavého a poučného rozhovoru našel Švejk s Vodičkou konečně železářský krám pana Kákonyie na Sopronyi ulici čís. 16.

„Měl bys přece jen radši zde počkat,“ řekl Švejk k Vodičkovi před průjezdem domu, „já jen vyběhnou do prvního patra a odevzdám psaní, počkám si na odpověď a jsem hned zase zde dole.“

„Já tě mám vopustit?“ podivil se Vodička. „Ty neznás Maďary, říkám ti to pořád. Tady musíme bejt na ně vopatrní. Já ho plánu.“

„Poslouchej, Vodičko,“ řekl Švejk vážně, „zde se nejedná vo Maďara, zde se jedna vo jeho paní. Vždyť jsem ti to všecko, když jsme seděli s tou českou kelnerkou, vykládal, že nesu psaní vod svého obrajtnanta, že je to naprosté tajemství. Von mě přece můj obrajtnant klad na srdečku, že vo tom nesmí vědět žádná živá duše, a ta tvoje kelnerka přece sama povídala, že je to úplně správný, že je to diskrétní věc. Vo tom že se nesmí nikdo dovdědit, že si pan obrajtnant dopisuje se vdanou ženskou. A ty sám jsi taky to chválil a přikyvoval na to hlavou. Vysvětlil jsem vám to přece, jak náleží a patří, že výkonám přesně rozkaz svého obrajtnanta, a ty najednou mermomocí chceš jít s sebou nahoru.“

„Ty mě ještě neznás, Švejku,“ odpověděl též velice vážně starý sapér Vodička, „když jsem už jednou řek, že tě nevopustím, tak si pamatuji, že moje slovo platí za sto. Když jdou dva, je to vždycky bezpečnější.“

„Z toho tě, Vodičko, vyvedu. Víš, kde je na Vyšehradě Neklänová ulice? Tam měl dílnu zámečník Voborník. Byl to člověk spravedlivý a jednoho dne, když se vrátil domů z flámu, tak si s sebou přivedl ještě jednoho flamendra spát. Potom lezel dlouho a dlouho a každej den, když mu jeho žena převezovala ránu na hlavě, tak mu říkala: „Vidíš, Toníčku, kdybyste byli nepríši dva, tak jsem ti jenom zahrála a nehodila ti na hlavu decimálku.“ A von potom, když už moh mluvit, říkal: Máš pravdu, matko, po druhý až někam půjdou, tak s sebou nikoho nepřivéhnu.“

„To by tak ještě scházelo,“ rozdurdil se Vodička, „aby nám ještě ten Maďar chtěl hodit něco na hlavu. Já ho chytну za krk a shodím ho s prvního poschodi dolů po schodech, že poletí jako šrapnel. Na ty kluky maďarský se musí jít vostre. Jakýpak s nimi ca-vyky.“

„Vodičko, vždyť ty jsi přece tolík nevypil. Já měl vo dvě čtvrtky víc, než ty. Rozváz si jenom to, že nesmíme udělat žádnej škandál. Já jsem za to zodpovědnej. Jedná se přece vo ženskou.“

„Plánu taky ženskou, Švejku, mně je to jedno, to ještě neznás starýho Vodičku. Jednou v Záběhlicích na Růžovým ostrově nechtěla se mnou jít jedna taková maškara tančit, že prej mám voteklou hubu. Měl jsem, pravda, hubu vopuchlou, poněvadž jsem

16. Po návratu do důstojnického baráku nadporučík Lukáš napsal dámě dopis s prosbou o setkání, aby si s ní mohl „pohovořit o čistém umění“. Ráno poslal s dopisem Švejka, připomínaje mu, že je to diskrétní záležitost, že musí dopis odevzdat paní Kákonyiové do vlastních rukou. Cestou na Sopronyi ulici Švejk potkal starého známého, sapéra Vodičku, který prohlásil, že ho nemůže opustit a že půjdou to psaní odevzdat spolu.

právě přišel z jedný taneční zábavy v Hostivaři, ale pováž si tu urážku vod tý běhny. „Tak tu máte taky jednu, velectvá slečno,“ řek jsem, „aby vám to nebylo lito.“ Jak jsem jí tu jednu trh, poválila celej stůl na zahradě i se sklenicema, za kterým seděla s tatínkem a s maminkou a s dvěma bratry. Ale nebáj jsem se celého Růžového ostrova. Byli tam známí z Vršovic a ty mně pomohli. Ztráskali jsme asi pět rodin i s dětma. Muselo to být slyšet až do Michle a potom to taky bylo v novinách o tej zahradní zábavě toho dobročinného spolku nějakých rodáků náškýho města. A proto, jak říkám, jak mně jiní pomohli, tak i já vždycky každýmu kamarádovi pomůžu, když má k něčemu dojít. Za živýho boha se vod tebe nehnou. Ty Maďary neznás... To mně přece nemůže udělat, abys mně vod sebe vodstrkoval, když se vidíme po tolíka létech, a ještě za jakých vokolností.“

„Tak tedy pojď s sebou,“ rozhodl se Švejk, „ale vopatrně jednat, abychom neměli nějaký nepřijemnosti.“

„Nestarej se, kamaráde,“ potichu řekl Vodička, když šli ke schodům, „já ho plánu...“

A ještě tišeji dodal: „Uvidíš, že nám nedá ten kluk maďarská žádnou práci.“

A kdyby byl někdo v průjezdě a rozměl česky, byl by zaslechl již se schodů hlasitěji pronesené Vodičkovo heslo: „Ty Maďary neznás...“, heslo, ku kterému on došel v tichém lokále nad řekou Litavou, mezi zahradami slavné Királyhidu, obklopené vrchy, na které budou vojáci vzpomínat vždy s proklínáním, při vzpomínkách na všechny ty „übunký“ do světové války i za světové války, na kterých se evičeli theoreticky k praktickým masakrům a řezím.

Švejk s Vodičkou stáli před dveřmi bytu pana Kákonyho. Než přitlačil na knoflik zvonku, poznamenal Švejk: „Slyšel jsi někdy, Vodičko, že vopatnost je matkou moudrosti?“

„Já se vo to nestarám,“ odpověděl Vodička, „von nesmí mít čas vtevřít hubu...“

„Já s nikým taky nemám co jednat, Vodičko.“

Švejk zazvonil a Vodička řekl hlasitě: „Ajin, evaj a bude se schodů.“

Dveře se otevřely, objevila se služka a tázala se maďarsky, čeho si přejí.

„Nem tudom,“ řekl opovržlivě Vodička, „už se, holka, česky.“

„Verstehen Sie deutsch?“ otázal se Švejk.

„A pischen.“

„Also, sagen Sie der Frau, ich will die Frau sprechen, sagen Sie, dass ein Brief ist von einem Herrn, draussen in Kong.“

„Já se ti divím,“ řekl Vodička, vstupuje za Švejkem do předsíně, „že s takovým smradem mluvíš.“

Stáli v předsíně, zavřeli dveře na chodbu a Švejk poznamenal:

Ilustrace JOSEFA LADY

ŠVEJKOVY PŘÍHODY V KIRÁLYHIDĚ

„Mají to tady pěkně zařízený, dokonce dva deštníky na věšáku a ten vobraz toho pána Krista taky není špatnej.“

Z jednoho pokoje, odkud ozývalo se klepání lžic a zvonění talířů, vyšla opět služka k Švejkovi:

„Frau ist gesagt, dass sie hat keine Zeit, dass mir geben und sagen.“

„Also,“ řekl slavnostně Švejk, „der Frau ein Brief, aber halten Küschen.“

Vytáhl psaní nadporučíka Lukáše.

„Ich,“ řekl ukazuje prstem na sebe, „Antwort warten hier in die Vorzimmer.“

„Co si nesedneš?“ ptal se Vodička, který již seděl na židlí u zdi, „tamhle máš židlí. Budeš tady stát jako žebrák. Neponížuj se před tím Maďarem. Uvidíš, že s ním budeme mít tahanici, ale já ho plánu.“

„Poslyš,“ řekl po chvíli, „kde jsi se naučil německy?“

„Sám vod sebe,“ odpověděl Švejk. Opět bylo chvíli ticho. Pak bylo slyšet z pokoje, kam služka zanesla psaní, velký křik a hluk. Někdo uhodil něčím těžkým o zem, pak se dalo rozoznati jasné, že tam litají sklenice a tříšti se talíře, do čehož znělo hulákání: „Baszom az anyát baszom az istenet, baszom a Kristus Marját, baszom az atyadot, baszom a világöt!“

Dveře se otevřely a do předsíně vběhl pán v nejlepších letech s ubrouskem kolem krku, mávaje před chvílkou odevzdaným dopisem.

Nejblíže dveří seděl starý sapér Vodička a rozčilený pán se také první na něho obrátil.

„Was soll das heissen, wo ist der verfluchter Kerl, welcher dieser Brief gebracht hat?“

„Pomalu,“ řekl Vodička vstávaje, „ty nám zde moc neřvi, abys nevylit, a když chceš vědět, kdo ten dopis přinesl, tak se zeptej tamhle kamaráda. Ale mluv s ním slušně, nebo budeš za dveřma na to tata.“

Nyní bylo na Švejkovi, aby se přesvědčil o bohaté výřečnosti rozčilého pána s ubrouskem kolem krku, který míchal páte přes deváté, že právě obědvali.

„My jsme slyšeli, že obědváte,“ lámanou němečinou souhlasil s ním Švejk, dodávaje česky: „Mohlo nás to taky napadnout, že vás asi zbytečně vytrháme vod voběda.“

„Neponížuj se,“ ozval se Vodička.

Rozčilený pán, kterému po jeho živé gestikulaci držel ubrousek již jen za jeden cíp, pokračoval dál, že na před myslí, že se ve psaní jedná o vykázání nějakých místností pro vojsko v tomto domě, který patří jeho paní.

„Sem by se ještě vešlo hodně vojska,“ řekl Švejk, „ale vo tom se v tom psaní nejednalo, jak jste se asi přesvědčili.“

Pán se chytí za hlavu, při čemž spustil celou řadu výčitek, že byl taky reservním lajtnantem, že teď by rád sloužil, ale že má ledvinovou nemoc. Za jeho časů že nebylo důstojnictvo tak rozpustilé, aby rušilo klid domácnosti. Ze psaní pošle na velitelství pluku, do ministerstva vojenství, uveřejní je v novinách.

„Pan,“ řekl důstojně Švejk, „to psaní jsem psal já. Ich geschrieben, kein Oberleutnant. Podpis jen tak, falešný. Unterschrift, Name, falsch. Mně se vaše paní velice líbí. Ich liebe Ihre Frau. Já jsem do vaší paní zamílovanej až po uši, jak říkal Vrchlický. Kapitales Frau.“

Rozčilený pán se chtěl vrhnout na Švejka, který stál klidně a spokojeně před ním, ale starý sapér Vodička, sledujíc každý jeho pohyb, podrazil mu nohu, vytrhl mu psaní z ruky, kterým stále mával, strčil do kapsy, a když se pan Kákonyi vzchopil, chytí ho Vodička, odnesl ke dverím, otevřel si dveře jednou rukou, a už bylo slyšet, jak na schodech se něco váli.

Slo to tak rychle jako v pohádkách, když si čert přijde pro člověka.

Po rozčilém pánovi zůstal jen ubrousek. Švejk ho zvedl, zaklepal slušně na dveře pokoje, odkud před pěti minutami vyšel pan Kákonyi a odkud bylo slyšet ženský pláč.

„Přináším vám ubrousek,“ řekl Švejk měkce k paní, která brečela na pohovce, „moh by se pošlapat. Moje úcta.“

Srazil paty dohromady, zasadil všechny na chodbu. Na schodech nebylo znát tak dalece nijakých stop zápasu, zde dle předpokladů Vodičkových odehrávalo se vše úplně lehce. Jedně potom u vrat v průjezdě našel Švejk utřízený nákrný límeček. Tam se patrně, když pan Kákonyi zoufale se záchytí domovních vrat, aby nebyl vyvlečen na ulici, odehrával poslední akt této tragédie.

Zato na ulici bylo rušno. Pana Kákonyho odtáhl do protějšího průjezdu, kde ho polívali vodou, a uprostřed ulice bil se starý sapér Vodička jako lev proti několika honvédům a honvéd-husářům, kteří se zastali svého krajana. Ohánel se mistrně bodlem na řemenu jako cepem. A nebyl sám. Jemu po boku bojovalo několik českých vojáků od různých regimentů, kteří právě šli ulici.

Švejk, jak později tvrdil, ani sám nevěděl, jak se taky do toho dostal, a poněvadž neměl žádné bodlo, jak se mu do rukou dostala hůl nějakého uděšeného diváka.

Trvalo to hezkou chvíli, ale všechno pěkné má taky své konce. Přišel „berichtschaft“ a sebral to všechno.

Švejk šel s holí, která byla komandantem berichtschaftu uznána jako corporus delicti, vedle Vodičky.

Švejk šel spokojeně, maje hůl jako flintu na rameni.

Starý sapér Vodička po celou cestu tvrdosíjně mlčel. Až teprve když vcházeli na hauptvachu, řekl zasmušile k Švejkovi: „Nepovidal jsem ti to, že Maďary neznás?“

Po

prihode s transformátorom bol strýko Kendereš dlho smutný. Celé dni vysedával doma, do úmoru pil, a keď to už nemohol vydržať, zjavoval sa na dolnom konci, nesmelo odchyľoval dvere na bývalom národnom výbore a previnilo mumla:

„Ja nič, Jozef, ja nič. Ani k tebe nevodom, ja len tak zdialky, či náhodou niečo nepotrebuješ.“

„Len podte ďalej, neokúňajte sa,“ povedal otec a za rukáv ho fáhal dnu.

„Nie, nie, nemôžem. Čo keby som ti znova niečo pokazil.“

„Ale prečo by ste mi mali niečo kažiť?“ povedal otec. „Keď sa nebudeste ničoho dotýkať, nebudeste môcť ani nič pokaziť.“

„Ved to je práve to.“

„Co — to je práve to?“

„To je práve ono, že mi tam prstý akosi samy... zabehnú.“

Raz prišiel s veselou tvárou, na stôl pred otca položil tri stovky a povedal:

„Tak, Jozef. Dnes som bral, konečne ti môžem splatiť ten dlh.“

„Aký dlh?“ opýtal sa otec.

„Ten transformátor predsa. Nerob sa hlúpy.“

„Transformátor? O tom nemôže byť ani reči.“

Chvíľu sa obaja ohadzovali stovkami, nakoniec ich strýko trasúcou sa rukou zhrabal do vrecka a riekoval:

„Nahradím ti to, Jozef, aj tak ti to nahradím.“

„Ale prečo by ste mi mali nahradzať?“

„Tak. Jedného rána sa prebudiš a budeš veľmi prekvapený.“

„Prosím vás, to nestojí za reč.“

Dva dni strýko chodil ako vymený. Nejdol, nepil, nespal, nevykrikoval ponad plot na Petrikánu oplzlé slová a napokon sa rozhodol, že nám postaví zajači chlievik.

Na jeho stavbu si vypracoval podrobny plán, presne vedel, kolko dosák, klincov, pántov a guľatiny bude potrebovať, kde ich zoženie, aj ako chlievik zostroji.

Na plánovanie si stanovil dva týždne. Za ten čas vysedával v krém hned vedľa výčapu, tuho rozmyšľal, pil pivo, atramentovo ceruzkou kreslil čosi na zdrap papiera zo starého mecha, zháňal spoľahlivých pomocníkov, pretože, ako tvrdil, postavenie zajačieho chlievika je vec väzna a nemožno ju len tak odfláknut.

Pravdaže, najprv zháňal materiál. Celý júl chodili k nám akisi neznámi chlapci v zamastených šiltovkách, doňášali klince, dosky, guľatinu, mamička im zakaždým vyplácala nejaké peniaze a do zunovania ich v kuchyni hostila pálenku.

Všetko sa to robilo za otcovým chrbtom, lebo on bol tým človekom, čo mal byť zo všetkých najviac prekvapený.

Napokon jedného augustového rána dotiahol strýko do dvora aj s dvoma naslovovzatými pomocníkmi. Jedným bol starec Tomáško, druhý Mamajov zať, ten, čo si pred dvoma rokmi vzal jeho dievku aj napriek tomu, že ho mnohí od toho odhovárali; mala už dvojročnú dcéru. Chlapci ho nepokladali za normálneho, čo mu patrie dávali najavo pri každej možnej príležitosti. Keď sa hral v Makove futbalový turnaj, vždy ho odtisli až na koniec radu, posmešne ho oslovovali „gígov“, klamali pri furmanke, zastrkovali mu za golier husacie pierka. A boli by ho za nenormálneho pokladali azda naveky, keby Mamajov zať nebol istého večera vošiel do krémky a neobjednal si deci gazdovské slivovice, ostrej ako britva. Na dúšok ju vypil a ani sa pritom nezmrašil. Vtedy chlapci videli, že majú pred sebou ozajstného muža, a na znak uznania ho spili tak, že sa len horko-ťažko dostal pred krémku, kde od ziaľu dlho do noci objímal fažné furmanské kone okolo šíjí a prihováral sa im krstnými menami. Napokon ho svokor naložil na fúrik a odviezel domov.

Stavebná skupina zhodila z vozíka náradie a začala sa obzerať, aby spoľahlivo vybrať vhodné miesto. Keď po krátkej zvade konečne také našla, rozhodla sa, že pristúpi k samotnému dielu.

Práve som sedel v kuchynke nad učebnicou zemepisu, keď vošla mamička s džbánom v ruke.

„Máriko, nože skoč po pivo,“ riekoval. „Chlapci sú smädní, čaká ich robota.“

„Ale ved je ešte len pol deviatej,“ odvetil som, lebo do krémky som chodil nerad.

„Skoč, syn môj, skoč,“ prosila mama. „A ja im zatial postavím flásku.“

„Akú flásku? Prečo im chceš dávať ešte aj flásku?“

„Predsa, aby nás neohovorili, že sme skupi.“

„Prečo by nás mali ohovoríť.“

„Tomu ty ešte nerozumies.“

Bez slova som zval džbán, peniaze a vysiel na dvor.

„Stoj!“ zvolal strýko, keď ma zbadal. „Kam s tým džbánom, chlapče?“

„Predsa na pivo,“ odvetil som. „Mama ma poslala.“

„Mama, mama. Hádam si len nemyslí, že sme sem prišli piť! Nie, chlap-

som naznačil. Ale presne tak ako som naznačil, nie, že ich popílite ináč. A ja zatal zhlobím podstavu.“

„Podstavu zhlobím ja,“ povedal Tomáško a začkal.

„Ale prečo by ste ju mali zhlobovať?“ povedal strýko.

„Ja som bol tesárom, ja to viem najlepšie.“

„Nie, nie, aj keď ste boli tesárom, podstavu zhlobím ja,“ povedal strýko, vzal sekuru a zaťal do guľatiny tak prudko, že ju hned rozštiepl na dve polovice.

„Na, tu máš!“ povedal s čudne vyplazeným jazykom. „A sme nahratí! Som zvedavý, čo teraz budeme robiť?“

„Čo by sme robili?“ riekoval Mamajov zať. „Nič. Viem o jednom takom dreve, je to tu nedaleko, ale na to by musela byť väčšia guráz.“

„Správne!“ povedal Tomáško. „Vypime si, aby sa nám lepšie robilo!“

„Chlapci, chlapci,“ s povzduchom povedal strýko, vzal do rúk flášu a od-

zato je potom chlievik krivý. Tu to bude opačne.“

„Nebude!“ povedal Mamajov zať.

„Budem sa hádai — alebo robiť opýtal sa Tomáško.

„Nebudeme sa ani hádai ani robiť,“ povedal strýko. „Budem obedovať.“

Proti tomu nikto nič nemamietal.

Stavbári vošli do predsiene, posadali sa stôl a dali sa do jedla.

Práve som sedel v kuchynke nad učebnicou dejepisu, keď za mnou prišla mamička a povedala, že treba skočiť po ďalšie pivo, lebo rezeň je dosť mastný a mohol by im ostať na žaludku.

S nevôľou som odložil učebnicu na stôl, vzal džbán a cez predsiene sa pobral von. Od hnevu mi hučalo v ušiach. Pomyšiel som si, že im nekúpim pivo, ale malinovku, potom som si však predstavil strýka, aký by bol sklamany a myšlienky som sa vzdal.

O pol druhej vyšli stavbári na dvor, aby pokračovali v začatom diele.

Zatial čo Mamajov zať zbijal zadnú stenu strýko Kendereša s Tomáškom upevňovali na podstavu priečne steny, ktoré mali chlievik rozdeliť na tri oddelenia pre staré zajace, pre tie, čo prídu na svet, a pre krmu. Teraz pracovali mlčky dobré dve hodiny, takže o štvrtiek chlievik stál; ostalo zbiť ešte dvoje dvierok.

„Na, tu máš!“ povedal strýko Kendereš a poškrial sa za uchom. „A na pánty sme zabudli.“

„Ako sme mohli zabudnúť na pánty!“ zvolal starec. „Co teraz budeme robiť? Ved je predsa známe, že bez pántov dvierka zmontoval nemožno!“

„Co by sme robili?“ povedal Mamajov zať. „Nič. Pánty tu možno niekde aj sú, len ich treba nájsť.“

„Pánty tu sú, len sa treba obzrieť po dvore.“

Stavbári pochodovali po dvore, poprevrácali materiál, vysypali klince, a keď nenašli nič, čo by sa mohlo podobať pántom, vrátili sa ku klátu a starec Tomáško riekoval:

„Páント niet, na pánty sa zabudlo. Je tu zbytočne veľa klincov, zato pánty tu nie sú ani jedny!“

„Pánty tu sú!“ povedal Mamajov zať.

„Páント niet,“ zanovito odvetil starec.

„Pánty tu sú, len sa pozrite na moje nohy!“

„Jazyky?“ ozval sa strýko Kendereš. „Cheče obetovať jazyky z nových topánok?“

„Tie topánky nie sú nové,“ povedal Mamajov zať.

„Cheče obetovať jazyky na kožku?“

„A prečo nie?“ povedal Mamajov zať. „Pre vás všetko!“

Nato si Mamajov zať vyzul topánky, odpáral z nich jazyky a podával ich strýkovi, riekoval:

„Tu sú pánty! Tu sú pánty, aha, aké výborne pánty!“

Keď už bolo všetko hotové, chlievik stál v kúte nachýlený k ceste, akoby chcel každú chvíľu odísť z dvora.

Pravdaže, najviac prekvapený zo všetkých bol otec.

„Chlievik je sice trocha nakrivo, ale to nič,“ povedal, keď si ráno obzrel dielo. „Len neviem, načo nám bude, keď my nijaké zajace nemáme.“

Strýka Kendereša to vôbec nevyvedol z rovnováhy.

„Nič to, Jozef,“ povedal s bohorovným pokojom. „To nič, že zajace nemáte. Hlavná vec, že máš chlievik, tie zajace si už nejak zoženieš.“

Kresby: K. Iwanicka

MILAN ZELINKA

Strýko Kendereš

če! My sme sem prišli robiť, a nie vysedávať pri trúnku! Je tak, chlapci?“

„Tak,“ smutne prikývli pomocníci.

„Aký by to bol poriadok? Vari by som si to nevyčítal zo tri mesiace? Nie, nie, najprv robota, až potom odmena. Ale... keď už máš ten džbán v ruke, nedbám, ale nie, aby si doniesol štrnášku. Len dvanásťku, rozumieš?“

„Rozumiem,“ povedal som a zišiel na cestu.

„A oné, keď už to máš v ruke: nech ti tam krémárka naleje aj jeden rum. na zlepšenie chuti!“

O pol desiatej stavebníci rozložili po zemi dosky, narysovali na ne akési čiary, posadali si okolo kláta a zapálili cigarety, čím dali najavo, že by neboľo od veci, keby sa podávala desiata.

Desiatovali chlieb so slaninou a ciбуľou, medzitým si uhýnali z fláše, ktorú mamička postavila ku klátu, a vypili všetko pivo, čo som doniesol z krémky.

O jedenástej strýko vstal a vázne vyhlásil, že teraz ich už čaká naozaj náročna práca, na čo ich všetkých zvlášť upozorňuje, a že kto si na ňu netrúfa, nech radšej odstúpi. Všetkým trom sa už ligotali oči a Tomáška musel strýko trikrát upozorniť, že desiatka sa už skončila a treba sa pobráť do práce. Starec načisto zabudol, prečo do dvora prišiel; v myšlienkach sa prenesol do dávnych čias a silou-mocou chcel všetkým vyrozprávať, ako voľake chodieval do Radvane kresťať povaly a ako mu tam raz ukradli celkom nové čižmy.

„O čižmách nám budete rozprávať potom, kume,“ povedal strýko. „Teraz vstávajte a berte sa do roboty, nech nám to netrúfa do polnoci. Vezmite pilu a s Mamajom popíťte tamtie kusy, ako

krútil vrchnák. „Ja neviem, čo vás k tej fláške tak fahá! Ved sme ešte nič neurobili! Nie je to hanba? Obed je tu, fláša skoro prázdna, a podstava ešte nestojí!“

„Podstava, podstava. Podstava bude stáť! Keď vezmeme do rúk sekuru, podstava bude stáť hned!“ povedal Tomáško a prijal ponúknutý poldecák. Keď vylial jeho obsah do seba a vymočil sa za stodolou, vzal do rúk sekuru.

O pol druhej, keď mama dokončovala obed (vyprážané rezne a zemakové hranolky), podstava stála. Mamajov zať sice tvrdil, že stojí nakrivo, ale bol už značne potrundzený a zrejme chcel dať najavo, že nie je handra, ktorou možno vymetať kadejaký kút. Tomáško mu odvetil, že je ešte sopliak a že on držal sekuru v ruke už vtedy, keď Mamajov zať ešte neboli ani len naplánovaný.

Nato ho Mamajov zať chytil za ruku a začal mu hučovať lakeť.

„Kto ti je sopliak, starý?“ zvolal. „Opakuj to ešte raz!“

Strýko vykrikol:

„Ticho, chlapci! Prestaňte! Podstava je pevná ako skala, chyba nie je v podstave, ale v Mamajových očiach.“

Kr. Halina Bogačíková z Nedeca s manželom (spredu) pred svadobnou bránou.

SVADBY NA SPIŠI

Sobota a nedeľa 14. a 15. augusta t.r. boli pre Nedecu na Spiši dosť nezvyčajné. Totiž v týchto dňoch sa tam konalo až šesť svadieb. Dve z nich, v Nedeci, boli v rodine krajcov Žofie a Antona Bogačíkovicov, ktorí v jeden deň vydávali dcéru Halinu — dlhoročného členku miestneho súboru KSČaS za

Stanislava Gwoździa a súčasne ženili Syna Miroslava s Mariou Szczęśniakovou. Vo svadobnom sprievode novomanželov sprevádzali členovia nedeckeho súboru v malebných krojoch.

Taktiež v Kacvíne na novú cestu života nastúpili dlhoroční členovia miestneho súboru KSČaS — Helena

Kovalová, ktorá sa vydala za Antona Špernogu, ako aj Ján Kubásek, syn dlhoročného predsedu MS KSČaS v Kacvíne Jána Kubasku, ktorý sa oženil s Monikou Ševčíkovou. Ďalšie dva kacvínske páry tvorili: Anna Kovalčová — Jozef Bigos a Mária Ševčíková — Štefan Bigos.

Ako sa na poriadne spišské svadby patrí, konali sa podľa tradičných zvykov s čepčením a inými obradmi, trvali dva dni (spolu s "popravinami") a nechýbali ani slávnostné brány, ktoré mladým párom postavili mladenci v jednej i druhej obci.

Všetkým novomanželom srdečne blahoželáme.

Sólistka súboru MS KSČaS v Kacvíne kr. Helena Kovalová v sprievode starších družbov cestou na sobás.

Text a snímky: J. Špernoga

VAVRÍNY ZÁPASNÍKOV

Nestáva sa príliš často, aby sa v tom istom čase konali naraz jeden európsky a dva svetové šampionáty: v Áténach (ME) ľahkí atléti, v Londýne športoví akrobati a v Katowiciach gréckorímski zápasníci bojovali v prvej polovici septembra t.r. o vavrínky víťazstva. Z poľských pretekárov si na týchto podujatiach najlepšie počínaли zápasníci, ktorí ako je známe, vyboovali 5 medailí, v tom tri zlaté — Piotr Michalik (do 57 kg), Ryszard Świerad (62 kg) a Roman Wroclawski (100 kg), striebornú — Andrzej Supron (74 kg) a bronzovú Jan Dolgowicz (82 kg). V medailovej i bodovej klasifikácii obsadili vodcové druhé miesto.

Katowický šampionát prinesol teda najväčší úspech pre poľské zápasníctvo, ktoré tento rok oslavuje 60-ročné jubileum. Síce v počte medailí boli zápasníci úspešnejší na svetovom šampionáte v Teheráne v roku 1973, lenže vtedy vyboovali len dva majstrovské tituly (okrem toho 3 strieborné a 1 bronzovú medailu). Keď je reč o medailách treba ešte poznamenať, že v doberajšej histórii ich poľskí zápasníci získali už 150 a od r. 1970 sa prakticky ani raz nevrátili bez medaily z majstrovstiev sveta i Európy alebo olympijských hier. A ešte jeden fakt zdôrazňuje tohoročný úspech. Pred katowickým šampionátom iba traja zápasníci získali tituly najlepších na svete: Kazimierz Lipień (1973 a 1974), Józef Lipień (1973) a Andrzej Supron (1979). Teraz pribudli ďalší traja.

Zápasníci, ako je známe, zápolia vo dvoch štýloch — gréckorímskom inač klasickom a vo voľnom. Doteraz oveľa úspešnejší je v Poľsku klasický štýl, ktorého borce získali ok. 3/4 všetkých medailí. V posledných rokoch sa však neustále zlepšujú aj voľnoštyliari, čo najlepšie dokazuje fakt, že na nedávnych augustovských majstrovstvách sveta Adam Sandurski vybojoval v tomto štýle striebornú medailu.

Katowické majstrovstvá neboli príliš vydarené pre československých zápasníkov, ktorí predsa v posledných rokoch zaznamenali hodne medzinárodných úspechov. Nehovoriac už o neveľmi šťastnom žrebovaní, žiadnemu z čs. borcov sa nepodarilo postúpiť do prvej štvorky, tohož získala medailu. Najlepšie si počína Jindřich Durák (90 kg), ktorý obsadil piate miesto, a Vladislav Bojko (100 kg), ktorý sa umiestnil ako šiesty.

Najviac medailí — 7, v tom 4 zlaté — vyboovali v Katowiciach zápasníci ZSSR, ktorí však tento rok zaznamenali značné straty, práve v prospech poľských borcev. Stačí uviesť, že napr. Świerad vyhral s Nasibulovom, Michalik s Fominom, Supron s Kudriavcem a Wroclawski s Inkovom. Na budúci rok sa akiste zlepšia, vtedy aj majstrovstvá sveta sa budú konať v Kyjeve.

JÁN KACVINSKÝ

hviezdy * * * svetovej estrády

BUDGIE

Prednedávnom vystupovala vo viačkých poľských mestách (o.i. vo Wroclavi, Poznani, Opoli, Katowiciach, Krakove, Lodži a Varšave) známa britská rocková skupina Budgie, ktorej koncerty mali u nás neobyčajny úspech. Hodno ju pri tejto príležitosti bližšie predstaviť.

Skupina vznikla v roku 1968 vo waleskom meste Cardiff. Tvorili ju: vedúci a gitarista Burke Shelley, gitarista Anthony Bourge a bubeník Ray

Phillips. Všetci traja podľahli sprvu vplyvu inej známej skupiny Led Zeppelin. Trvalo to krátko a čoskoro si Budgie vypracovala vlastný štýl, ktorému zostala verna podnes. Budgie hrá vlastne čistý rock, hrá ho dôsledne, nielen keď ide o znenie, ale aj určitý spôsob bytia na scéne. Práve tato dôslednosť, no a samozrejme, majstrovstvo hudobníkov spôsobilo, že so skupinou podpisali dlhoročné zmluvy také známe výrobne platné ako MCA, A&M a RCA.

Už prvé nahrané LP platne skupiny — napr. Squawk, Budgie alebo Never Turn Your Back On A Friend mali veľký úspech. Nasledujúce, teda In For The Kill, ako aj Bandolier, sa okamžite dostali do zoznamov najpopulárnejších šlágrov a to nielen vo V. Británii, ale aj za oceánom. Koncertné úspechy v USA a iných štátach v r. 1976 skupinu ešte viac preslávili. V tomto období bola známejšia v USA, NSR, Južnej Afrike ako dokonca na britských ostrovoch.

Za desať rokov sa v skupine vystriedalo viac hudobníkov. Dnes Budgie vystupuje v zložení: vedúci Burke Shelley — basová gitara a spev, John Thomas — sólová gitara a spev a Steve Williams — bubeník. Podľa niektorých kritikov sa týmito zmenami „znenie skupiny stalo plastickejšie, štavnatejšie a súčasne akési tvrdšie“. Jedno je isté, odvtedy, a najmä po roku 1980, pripadá obdobie najväčších úspechov skupiny Budgie. Potvrdilo to znamenité vystúpenie na rokovom festivale v Readingu a celý rad úspešných platní ako If Swallowed, Power Supply, Night Flight a ďalšie. Určite o tejto skupine ešte počujeme.

za desať rokov sa v skupine vystriedalo viac hudobníkov. Dnes Budgie vystupuje v zložení: vedúci Burke Shelley — basová gitara a spev, John Thomas — sólová gitara a spev a Steve Williams — bubeník. Podľa niektorých kritikov sa týmito zmenami „znenie skupiny stalo plastickejšie, štavnatejšie a súčasne akési tvrdšie“. Jedno je isté, odvtedy, a najmä po roku 1980, pripadá obdobie najväčších úspechov skupiny Budgie. Potvrdilo to znamenité vystúpenie na rokovom festivale v Readingu a celý rad úspešných platní ako If Swallowed, Power Supply, Night Flight a ďalšie. Určite o tejto skupine ešte počujeme.

Častou chybou mladých manželov, najmä mladých žien je presvedčenie, že uzavretím manželstva nastáva ochladenie vzťahov medzi mladými. V čom tkvie príčina a ako tomu zabrániť?

Pričina tkvie často v tom, že sa nespĺnili očakávania. Hovorí sa, že láska je slepá. Pred sňatkom mladí záľubenci si často nevšimnú aspoň drobne chybčíky u partnera, a keď aj, snažia sa ich ospravedlniť. Keď však začali spolu žiť naraz vysvetlo, že on (ona) je iný, než predtým. A tu sa začína skúška lásky. Najlepšie je snažiť sa partnera pochopiť, prijať ho takého aký je a usilovať sa veľmi taktne, spolu s ním, odstraňovať prípadné nedostatky. Častou príčinou nezhody sú rozdiely v správaní, najmä v intimnom živote. Treba viedieť, že muži reagujú na všetko inak ako ženy. Každú ženu vzrušujú podrobnosti, ktoré sú muž často nevšimne. Treba sa vedomie

Spoločné upratovanie pred sviatkami, rodinné slávnosti, návštevy priateľov, spoločný nákup nových vecí, drobné, ale sústavné prejavy pozornosti voči sebe, úplné vylúčenie klebiel, ako aj škripok so susedmi a známymi — to všetko pomáha láske, upevňuje radosť z vedomia, že sme si správne vybrali partnera.

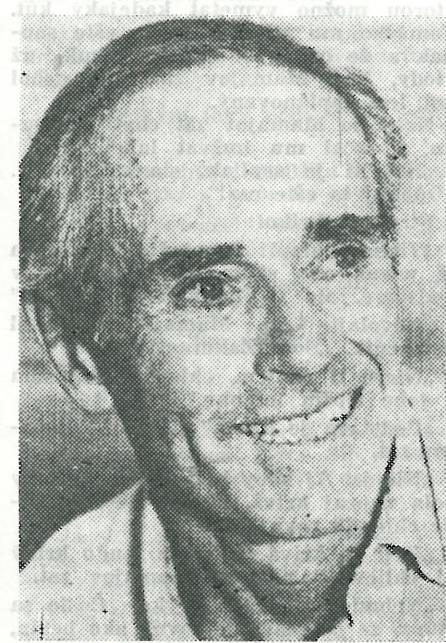
TETA DORA

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje znameniteho amerického filmového herca, ktorý prednedávnom umrel vo veku 77 rokov. Jeho dcéra Jane, tiež herečka, je známa bojovníčkou za mier. Hral úlohy odvážnych, šľachetných hrdinov v desiatkach spoločenských a psychologických filmov a najmä v kovbojkách napr. takých ako Šerifova hviezda, Dvanásť hnevných ľudí, Ten najlepší a pod. Prednedávnom mu udelili Oscara za úlohu vo filme Pri zlatom rybáriku. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie.

* * *

V Živote č. 8/82 sme uverejnili snímku talianskeho herca Uga Tognazziho. Knihy vyžrebovali: Anna Kurnátová z Batizovíc, Katarína Baduríková zo Svití, Ján Rosák z Košíc.

ON A ONA

A.R. Často sa stáva, že krátko po uzavretí manželstva nastáva ochladenie vzťahov medzi mladými. V čom tkvie príčina a ako tomu zabrániť?

SPEV O DOMOVE

Na hmly si líha slnko,
na slnko ľahli hmly,
dočahujem ich rukou,
pohľadzam kostoly,
vysoké strechy domov,
nad nimi komíny,
tak pohľadzam svoj domov,
ľubezný, jediný.

Na kopec vyšiel som si,
nech vidím na Dunaj,
jak na striebornej omší
cilingá celý kraj,
vyzváňa štíhlá veža,
topole, čečiny,
v slniečku ligoce sa
domov môj jediný.

Odrazu zavial vietor
a rozkolebal sad,
bude liaf, blízko je to,
ale aj dážď mám rád:
v hlboké čaše stromov
vlejú sa výsiny
a vysväťa môj domov,
ľubezný, jediný.

Z domova tohto odísť,
zanechať jeho hry?
Hľa, už list bije o list,
turnaj sa otvorí,
rytieri pancierovi
vyrazia z roviny.
Vždy krásny je a nový
domov môj jediný.

JÁN SMREK

ANTONÍN SOVA

RYBNÍKY

Ty české rybníky jsou stříbro slité,
žihané temnem stínů pod oblaky,
vloženy v luhy do zeleně syté
jsou jako krajů mírné, tiché zraky.
Tu sluka steskne v rákosí bliž kraje
a kachna vodní s peřím zelenavým,
jak duhovými barvami když hráje,
se nese v dálce prachem slunce žhavým;
chlad s dechem puškvorců lukami stoupá
a s vůní otavy po kraji dýchá,
vzduch mírně chladen vlnami se houpá
a něco jako věčný stesk v tom vzduchá.

slovnik Života

POLSKY SLOVENSKY ČESKY

92

Predpony s-, z-, zo pišeme okrem výnimiek v zhode s výslovnosťou. Predponu s- pišeme a vyslovujeme pred neznelými spoluľáskami f, k, ch, c, p, č, t, t: scudziť, scestovať, sčasti, sčervivieť, sčítaný, skade, sfarbiť, schodiťte, spamatí, schválit, skazený, spočiatku, skosiť, skrutka, spod, skrátiť, skamenelina, spomedzi, skvalitný, spálenisko, spozá, spevníť, splaviť, spolovice, spracovať, spotreba, spravidla, stlačiť, stelesnený, sprvu, stratiť, stvorenie, stadeto, strýzniť, stvrdlina, stažka.

Musíme rozlišovať v písme:
— správa (vedenie podniku), spravovať,
— sprava (zariadenie, prístroj)
— sprava a zľava
— správa (zvest), spravodajca

V zhode s výslovnosťou pišeme vždy predponu zo-: zobrať, zosilňovať, zomknutý, zapár, zošít, zehnút, zoraďený, zoširoka, zoschnutý, zovňajšok, zoslabený, zostúpiť, zoznam, zostrojený, zozbierať, zoradište, zoštátnený, zožať, zotretý, zotrvačnosť.

kotemplacia	kontemplácia	kontemplate
kontener	kontejner	kontejner
kontent	spokojný	spokojený
kontentovač	uspokojoval	uspokojuvat
konto	konto, účet	konto
kontrabanda	kontraband	kontraband
kontra-	pašerák	pašerák
bandzista		

kontrabas	basa	basa
kontrahent	kontrahent	kontrahent
kontrakt	zmluva	smlouva
kontramarka	kontrolná	kontrolní
kontrapunkt	známka	známka
kon-	kontrapunkt	kontrapunkt
trast	kontrast	kontrast
kontratak	protiklad	protiútok
kontredans	protiútok	štvorylka
kontrkandydat	protikandidát	četverylka
kontrofenziva	protifenzíva	protikandidát
kontrola	kontrola	protifenzíva
kontroler	kontrolór	kontrolór
kontrolny	kontrolný	kontrolní
kontrolerski	kontrolórsky	kontrolorský
kontrolowac	kontrolovať	kontrolovať
kontrowersja	kontroverzia,	kontroverze,
kontrreformácia	protireformácia	polemika
kontrreformacyjny	protireformáčny	protireformace
kontrrewolucia	kontrarevolúcia	protireformáční
kontr-	kontra-	kontrarevoluce
rewoluciomista	revolucionár	kontrarevolučná
kontrewolucijny	kontrarevolučný	kontrarevoluční
kontrtorpedowiec	torpedoborec	torpedoborec
kontrywyriad	protispionáz	kontrarozvědka
kontrybucja	daň	daň
kontuar	pult	pult
kontumacia	kontumácia	kontumace
kontur	obrys	obrys

OKTÓBER – RÍJEN

1.X.1938. V tento deň, následkom mnichovského diktátu z 30. septembra 1938, nemecké vojská začali okupovať české severné, západné a pohraničné územie, ktoré tvorilo 1/5 územia Československa. Bolo to viacero ako vyplývalo z mapy, nad ktorou rokovali v Mnichove Hitler, Mussolini a šefovia anglickej a francúzskej vlády. V marci 1939 sa Hitler zmocnil celého Československa, čo mu otváralo cestu k agresii na Poľsko na dlhom južnom krídle.

2.X.1957. Poľsko predložilo na Valnom zhromaždení OSN návrh vytvoriť v strednej Európe bezatámové pásmo, zvaný plánom Rapackého.

3.X.1762. Narodil sa v Slanici (zatopenej Oravskou priehradou) Anton Bernolák, významný slovenský osvetoviac, jazykovedec a národný buditeľ, autor mnohých jazykovodných prác o. i. slovenskej gramatiky (Gramatica Slavica) a slovníka slovensko-česko-latinsko-nemecko-maďarského (um. 15.I.1813).

3.X.1867. V Polichne pri Lučenci sa narodila Božena Slančíková-Timrava, slovenská kritickorealistická spisovateľka, národná umelkyňa. (um. 27.XI. 1951 v Lučenci).

5.X.1817. V Solure vo Švajčiarsku umrel gen. Tadeusz Kościuszko, poľský národný hrdina, náčelník národného povstania proti Rusku a Prusku v r. 1794, významný veliteľ v období oslobodeneckých bojov Spojených štátov SA v rokoch 1775–77. (nar. 4.II.1746 v Mereczowsku na Volyňsku).

6.X.1882. V Tymoszówke na Ukrajine sa narodil Karol Szymanowski, nesporne najvýznamnejší poľský hudobný skladateľ prvej poloviny nášho storočia, prvý po Chopinovi. Život mu venoval zvláštny článok v júlovom čísle tr. (um. 29.III.1937 v sanatóriu pri Lausanne vo Švajčiarsku).

6.X.1944. Tento deň po ťažkých bojoch 1. Československého armádneho zboru po boku 39. sovietskej armády v priestore Dukelského priesmyku, československí vojaci 2. praporu 1. čsl. brigády prekročili ako prví hranice vlasti. Prvým oslobodeným mestom bol Vyšný Komárnik na Slovensku, ležiaci niekoľko kilometrov od poľských hraníc. V radoch 1. čsl. brigády bojovali o prechod cez Karpaty taktiež Slováci z Oravy a Spiša v Poľsku. Deň 6. októbra je sviatkom Československej ľudovej armády.

7.X.1944. V súhlase s programom Júlového manifestu PVNO bola založená Bezpečnostná služba o Občianska milícia na ochranu ľudovej moci a ľudového zriaďenia. Sviatok Bezpečnostnej služby a Občianskej milicie.

17.X.1971. V Rime sa konala beatifikácia poľského františkána Rajmunda Kolbého — otca Maximiliána, ktorý obeteval svoj život za iného poľského väzňa v koncentračnom tábore Osvienčim a bol zavraždený 14.VIII.1941. Tento rok v Rime, 10. októbra pápež Ján Pavol II. vyhlásil otca Kolbého za svätého. (nar. 8.I.1894 v Zduńskej Woli).

22.X.1887. V Portlande (štát Oregon) sa narodil John Reed, americký novinár, publicista, politický činiteľ, jeden zo zakladateľov Komunistickej strany USA, autor známej knihy o októbrovej revolúcii s Leninovým úvodom — Desať dní, ktoré otvársli svetom. (um. 17.X.1920 v Moskve).

23.X.1817. Vo Varšave otvorili prvý Ústav hluchoňomých.

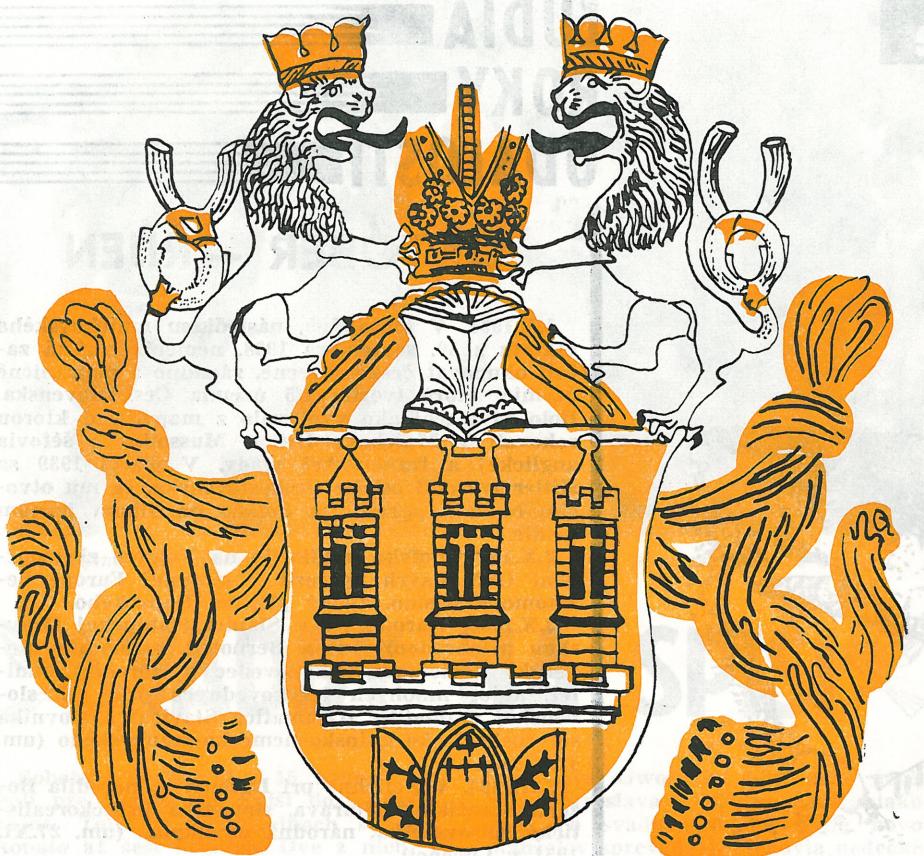
23.X.1917. Na rozšírenom plenárnom zasadnutí ÚV bolševickej strany prijali rezolúciu Lenina o príprave ozbrojeného povstania a utvorení vojenského revolučného ústredia pre priame riadenie povstania.

24.X.1942. Atentát bojovej jednotky Ľudovej gardy (GL) na nemeckú kaviareň Café Club, Mitropa a redakciu okupačného denníka Nowy Kurier Warszawski, ktorý Varšavania nazývali „gadzinópaa“ a redakciu okupačného denníka Nowy Kurier poľských vlastencov dňa 16.X.1943, v tom 39 členov PRS a GL.

24.X.1797. Vo Veselom pri Trnave sa narodil Štefan Moyzes, slovenský národný buditeľ, významný publicista a politik, prvý predseda Matice slovenskej (um. 5.VII.1869 v Žiari n/Hronom).

27.X.1782. V Janove sa narodil Niccolò Paganini, svetoznámy taliansky huslista a virtuóz s legendárhou slávou. Hrával výlučne vlastné skladby a na koncertných turné precestoval značnú časť Európy (Taliansko, Viedeň, Varšava, Praha, Nemecko, Paríž, Londýn atď.). Súčasníkom pripadala jeho hra ako niečo nepochopiteľné a nadprirodzené, vzbudzovala nadšenie, úctu, ale aj hrôzu. Šírili sa povesti o umelcovom spojení s diabolom, prenasledovala ho zlosa, závist, intrígy a vydieranie. Dokonca aj rakva s mŕtvym prežila celú odyseu, kým ju uložili na cintoríne v Parme. V skutočnosti hra geniálneho samouka bola výsledkom jeho vlastného talentu, schopnosti a úmornej práce od detstva, ktorá mu sice podlomila zdravie, ale priniesla dokonalé hudobné majstrovstvo. (um. 27.V.1840 v Nicii).

28.X.1918. Na troskách Rakúsko-uhorskej monarchie a po stáročiach nadvlády vznikla Československá republika, od 28. októbra 1918 federatívna republika Čechov a Slovákov.

HISTORIE VE ZNAKU. Znak hlavního města ČSSR Prahy má dlouhou tradici. Základem byla pravděpodobně pečeť Starého Města Pražského s třemi věžemi bez střech. Prostřední má otevřenou bránu.

Na znaku Prahy z roku 1356 jsou tři stříbrné věže zakončené cimbuřím bez střech. V prostřední věži chybí brána. Nad znakem je nápis Civitas Pragensis.

Jedním z nejstarších znaků přímo v Praze je štít z doby Zikmunda Lucemburského na Staroměstské radnici.

Věže s cimbuřím jsou zakončeny střechami a v otevřené bráně je část mříže. Pochází z druhé poloviny 14. století.

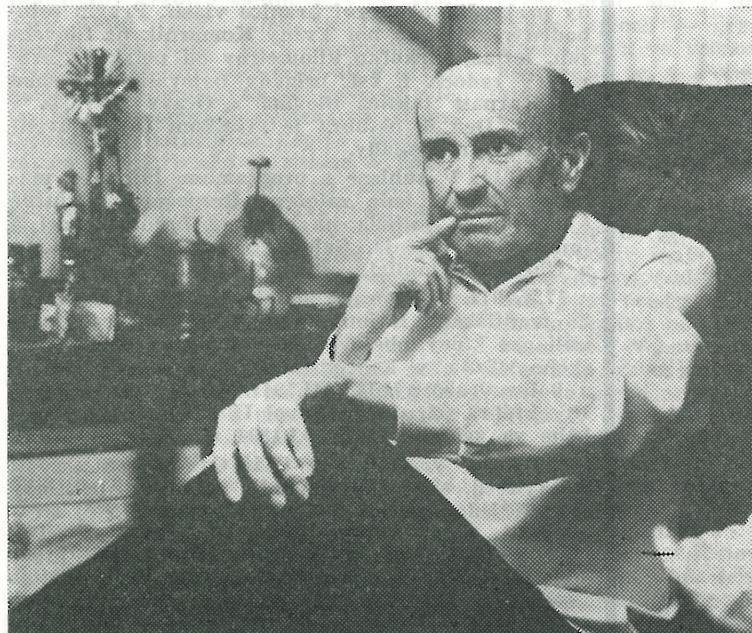
V roce 1475 věže a hradby dostaly zlatou barvu a nad štít byl postaven helm s korunou, kterou drží dva lvi. V roce 1648 za obranu města proti Švédům byla do otevřené brány přidána ruka v brnění s mečem.

Po první světové válce byl pražský znak doplněn na vrcholu lva ze státního znaku a po stranách přibyly prapory obcí, o něž se Praha rozrostla.

Sto a jeden pohledů na Prahu

Nahoře pol na hu; vpravo Staroměstská radnice před byli v r. 1. popravci účastníci stavovské povstání 1618–1620; le Václav náměstí (Foto A.C.)

Ceský grafik a rytce, zasloužilý umělec Jiří Švengsbír oslavil loni své šedesáté narozeniny. Narodil se 19. dubna 1921 v Praze. Vyučil se rytcem a po válce vystudoval grafickou třídu Uměleckoprůmyslové školy v Praze u profesora Antonína Strnadela. V roce 1954 měl svou první samostatnou výstavu. Jeho pozdější grafická tvorba je nesmírně rozsáhlá a všeobecná. Zúčastnil se všech grafických výstav, které reprezentovaly Československo ve světě. Jeho práce znají lidé na celém světě rovněž díky tomu, že od roku 1950 úspěšně navrhuje poštovní známky. Největšího mistrovství však Švengsbír dosáhl v oboru grafiky, v něž tvorí domedávna téma zapomenutou technikou ocelorytu. Jeho hold svému milovanému rodnému městu, Praze, umělec již řadu let pracuje na impozantním cyklu barevných ocelorytů „100 a jeden pohledů na Prahu“. Práce se již blíží ke konci. Jeho rytiny jsou moderními variacemi historických témat. Vynikají originální kompozicí celého obrazu s detaily, mistrovskou kresbou a tvůrčí fantazí autora. Nic divného, že Švengsbírovy oceloryty a kresby jsou ve všech nejdůležitějších státních i soukromých sbírkách ve Francii, Belgii, Japonsku, Velké Británii, Švédsku, Mexiku, NDR, SSSR, Egyptě a Spojených státech.

stává se i toto...

HONORÁR V ZEMIAKOCH. Na Šalamúnových ostrovech, ležiacich na východ od Novej Guiney, miestni obyvatelia ešte stále platia svojim lekárom honoráre v... zemiakok. Sú zrejme na týchto tropických ostrovoch cennejšie, ako ananasy, banány, bud' kokosové orechy, ktoré tuná rastú. Ceny za návštěvu lekára sú stále: keď príde k pacientovi cez deň, platí sa mu jeden veľký zemiak. Večer a v noci „doktor“ zo Šalamúnových ostrovov berie päť zemiakov a vo sviatky je poplatok dvojnásobný.

BÝVALÝ ŠOFÉR pani Rosy Kennedyovej, 93-ročnej seniorky rodiny Frank Saunders napísal knihu, v ktorej popisuje svoje zážitky zo služby u

staršej dámy. Kniha, ktorá má názov *Strhnutý závoj*, je plná indiskrécie o celej rodine Kennedyovcov a predovšetkým o „matke rodú“. Podľa bývalého šoféra bola paní Rose Kennedyová z roka na rok skúpejšia, v kuchyni sama kontrolovala porcie určené pre hostov a dávala pozor, aby neboli príliš veľké. Dokonca aj jahody osobne prepočítala! Ale F. Saunders s najväčším rozčúlením píše o tom, ako stará milionárka, veľmi nahnevaná, kázala mu platiť za dodatočnú kávu, ktorú pil v kuchyni. Samozrejme nevedno, či všetky tieto senzácie sú pravdivé, ale kniha má obrovský úspech. Američania totiž zbožňujú klebety o príslušníkoch svojich „horných desaťtisíc“.

HODILO BY SE... Dva mladí vedeči z Massachusetts Institute v Cambridge (USA) jako odpověď na přepadení, jež obětí byla jejich spolupracovnice, vymysleli „náramek“, který může učiněm ubránit přepadenou ženu. Přístroj, jen trochu větší než obyčejné náramkové hodinky, působí elektrický šok.

Útočník má podobný pocit jako člověk, který strčí prsty do zástrčky. Přístroj nazvaný Zapper má devítivoltovou baterii a je stále připraven k použití. Odstraší útočníka, ale nezanechává trvalé stopy. Amerika by nebyla Amerikou, kdyby kolem takové novinky neropoutala hlučnou reklamu (viz obrázek)...

PRINC FELIPE o. už DE BOURBON ným re 14-ročný následkovej v ník španielského Nesmrtelného, jediný syn krále Juana Carlosa, je veľmi za neprázdný chlapc. Chodí, ta dieťa. P ako jeho rovesníci, do školy naspojený pred mestí Madridu Nostra Senhora de Rosales. Je dobrý žiakom, ho ci v škole nemá vraj žiadne výsadu a ucitelia aj jemu, podobne ako iným chlapcom, týkajú. Má rád humanistické predmety, ale predovšetkým ho zaujíma technika. „Keby náš mám byť kráľom, najradšej by som bol inžinierom, povedal raz Felipe. Sice kráľovské „zamestnanie“ dnes dosť neisté a okrem toho — podľa španielskeho práva — kráľ nemôže nastúpiť na trón iba vo veku 31 rokov, ale mladý princ má už dnes možnosť povinnosti. Sú pre budúceho kráľa svojho druha „zaškolením“. Felipe je kráľmi n

NAŠA MLAĎ NA KYSUCIACH

V dňoch od 11. do 25. augusta 1982 Matica slovenská, Oddelenie pre kultúrne styky so zahraničnými Slovákm zorganizovala pre krajanské deti z Poľska a Maďarska rekreáciu v pionierskom tábore v Staréj Bystrici, okr. Čadca, kde nám zabezpečili ubytovanie, stravovanie a kultúrno-poznávacie výlety. Pionierského tábora sa zúčastnilo sedem detí zo Spiša: Jozefa Molitorisová z Kacvínna, Dana Maršálková z Jurgova, Lucyna Slabyová a Peter Mlynarčík z Čiernej Hory, Marta Gronská z Nedece, Mária Tomaškovičová z Krempach a Jozef Bednárik z Novej Belej. Z Oravy bolo osem detí: Alžbeta Gášiorová z Chyžného, Kristína Smrečáková a Henryk Vontorčík z Maléj Lipnice. Ondrej Modlák z Jablonky, Hedviga Mastelová z Hornej Zubrince, Bohuslav Bosák z Dolnej Zubrince, Jozef Rusnák z Podvlnka a Igor Chalupec z Varšavy, ako aj dvaja vedúci, poslucháči vysokých škôl, Bogdan Andrašák z Jablonky (VŠE) a Mária Kovalčíková z Tribša (FFUK).

Kým sme prišli do Staréj Bystrice navzájom sme sa nepoznali. Od prvého dňa sme však tvorili jedinú veľkú rodinu spolu s krajanskými deťmi z MER.

Vedenie Domu pionierov a mládeže nám pripravilo pestrý a bohatý program, ktorý závisel predovšetkým od

počasia. Prostredie Kysúc, v ktorom sa nachádza aj Stará Bystrica, nám prosipevalo v realizácii našich zámerov. Boli sme ubytovaní v chatkách Domu pionierov a mládeže, kde sme mali výborné rekreačné pomienky. Za krásneho slnečného počasia, ktoré nám naložaj prialo, chodievali sme sa kúpať a opaľovať k rieke Bystrici. Oblúbili sme si hry a zábavy v prírode, ako aj turistické vychádzky do Klubinskej doliny, do okolia Staréj Bystrice a celodenné výlety do oblasti V. Blato a Harcanie. Bola to krásna túra, ktorú sme zvládli bez problémov. Po ceste mnohí z nás zberali lesné plodiny, ktoré sú bohatstvom tamojších lesov. Aj keď cesta stremil chodničkami bola namáhavá, o to viac nám chutnil gulás po návrate z túry, ktorý je špecialitou p. Kurica. Navštívili sme aj Žilinu a okresné mesto Čadcu, kde sme si prehliadli etnografické múzeum.

Do nášho tábora zavítali aj odborní pracovníci, s ktorými sme besedovali o prírode na Kysuciach, o Kysuckom skanzene vo Vychylovke, ktorý sme vopred videli. Absolvovali sme aj výlet na Oravskú priehradu. Boli sme na Slanickom ostrove umenia, kam sme prišli lodou zo Slanickej osady. Prezreli sme si kostol s expozíciou ľudového umenia Oravskej galérie. Na spiaťočnej ceste sme sa zastavili v Oravskom

Krajanskí žiaci pred chatkami v pionierskom tábore. Prvý rad (zľava) — Jozefa Molitorisová, Lucyna Slabyová, Dana Maršálková a Marta Gronská; druhý rad — Dana Mastelová, Mária Tomaškovičová, Kristína Smrečáková, Alžbeta Gonšorová a vychovávateľka — Bogdan Andrašák a Mária Kovalčíková; tretí rad — Andrej Modlák, Henryk Vontorčík, Jozef Rusnák, Bohuslav Bosák, a Ján Radecký; štvrtý rad — Jozef Bednárik, Igor Chalupec a Peter Mlynarčík. (Foto: F. Lašut)

Podzámku, kde sme si prehliadli Oravský zámok, ktorý je národnou kultúrnou pamiatkou. Medzi zaujímavé výlety patril aj výlet do Vysokých Tatier. Väčšina z nás po prvýkrát mala možnosť cestovať visutou lanovkou z Tatranskej Lomnice na Skalnaté Pleso. Odtiaľ sme išli pešo na Hrebienok a po ceste sme obdivovali tatranskú prírodu, horské jazierka a vodopády. Z Hrebienka do Starého Smokovca sme zisťovali pozemnou lanovkou, tzv. zubačkou.

Výlet skončil prehliadkou Demänovskej jaskyne, ktorá je najkrajšou a najznámejšou kvapľovou jaskyniou na Slovensku.

Po večeroch sme sa stretávali v klubovni na filmových predstaveniach. Okrem toho sme organizovali spoločné večierky, na ktorých každá chatka pripravovala program podľa svojich predstáv a možnosti. Každý z nás sa snažil byť tým najlepším a najúspešnejším. Vydarila sa aj karnevalová zábava, na ktorej sme predviedli rôzne kreacie — masky. Fantázia a rôzny nápadom nebol koniec kraja.

Vatra patrila k jednému z najkrajších zájazdov. Pri táboru sme opekali klobásky, tancovali a spievali nie len slovenské, ale aj poľské, maďarské a ruské piesne, rozprávali zaujímavé príkazy a vtipy.

Boli medzi nami výborní herci, speváci, tanecníci, športovci — o čom sme

Problémy spišskej metropoly

Spišskou metropolou možno právom označiť obec Nižné Lapša. Oprávňuje ju k tomu nie len to, že leží uprostred Spiša a patri k jeho najväčším dedinám, ale predovšetkým to, že ako jediná spišská obec je sídlom gminného úradu.

Leží v údoli rieky Lapšanka vo výške 580 m nad morskou hladinou. Vznikla v štrnásatom storočí ako valašská osada. Najstaršou a dnes už asi jedinou pamiatkou z tohto obdobia je kostol. Bohatú história mali Nižné Lapše aj v neskoršom období, keďže v tunajšom kaštieli mali svoje sídlo zemepáni Horváthovci — Palocayovci.

Dnešná obec sa tiahne vo dvoch vodorovných uliciach, ktoré sa po oboch koncoch spájajú v jednu.

Svoj rozvoj zaznamenali Nižné Lapše až po druhej svetovej vojne. Neznamená to však, že už všetko urobili a jej obyvatelia sú s jej rozvojom spokojní. Majú ešte aj tuná čo dohadávať a možno aj viac ako v iných spišských obciach, hoci vzhľadom na postavenie, Nižné Lapše by mali byť vzorom pre ostatné.

O nižnolapšanských problémoch sa rozprávam s richtárom obce Františkom Karkoškom, ktorý svoju funkciu plní už 22 rokov.

— V súčasnosti musíme vedieť správne oceniť hodnotu ľudskej práce. Nadobúda ona stále vyšiu hodnotu. Najlepšie to vidieť pri organizovaní svojipomocných prác. Starší krajania do-

ceňujú význam týchto prác a ešte vždy ochotne sa do nich zapájať. Mladí začas a spoločenskú prácu veľmi nestoja, radšej cheú zarobiť. A práve dnes svojpomocné práce v našej obci majú veľkú hodnotu. Vo výstavbe je gminné zdravotné stredisko a kedy sme sa totiž zaviazali, že na jeho výstavbu prispejeme svojpomocnými prácam v rovnakej hodnote ako gminný úrad.

Výstavba gminného zdravotného strediska v Nižných Lapšoch má už svoju história. Vedľa výstavby sa horvilo ešte v šesťdesiatych rokoch, zasa budovať ho začali koncom sedemdesiatych. Hoci v poslednom čase sa budova opäť pohla dopredu, jej ukončenie v najbližšom čase neprichádza do úvahy. A pokial neskončia s jeho výstavbou, nemôžu začať budovať veľmi potrebnú novú školu.

Vyučovanie v tunajšej škole sa uskutočňuje vo veľmi ťažkých podmienkach, v podstate iba vo dvoch triedach, ale aj tuná je strop podopretý drevenými piliermi.

Výbor pre výstavbu školy nižnolapšanského občania zvolili ešte v 1966. roku. Ttedy tiež určili pozemok pod jej výstavbu. Zasa mestny urbár sa zaviazal dodávať drevo. Odvtedy však intervenovali u školských a administratívnych orgánov. Prichádzali rôzne komisie. Najprv nevyhovoval pozemok, potom chýbali finančné prostriedky. A dnes situácia tiež nie je najlepšia. Asi kritická situácia v starej škole prinúti-

tak školské ako aj administratívne orgány, aby urýchliene začali jej výstavbu.

V sukromnom dome v nevhodujúcich podmienkach sa nachádza takisto materská škola. V obci je veľmi potrebný kultúrny dom a jeho nedostatok najviac pociuje mládež.

V Nižných Lapšoch žije okolo 1500 obyvateľov. Väčšina z nich pracuje v poľnohospodárstve. Pôda v nižnolapšanskom chotári tak ako na celom Spiši nie je veľmi úrodná. Jednako lapšanskí gazdovia sa nemusia sťažovať na rozkuskované poličká ako v iných obciach. Majú ich vo veľkých kusiskách. Dobré výsledky dosahujú najmä v chove jatočného dobytka a v produkcií mlieka.

Mliekársky problém v Nižných Lapšoch je vďaka Poľskému rozhlasu známy. Dôvodom pre jeho intervenciu bola čistota mliekárskej zberne alebo lepšie povedané jej nedodržiavanie. Jednako počas návštavy redaktorov v zberni bolo čisto. Určite sa o návštive dozvedeli skôr — povráva sa.

Po zvýšení výkupných cien mlieka sa ho začalo klasifikovať nie len podľa objemu tuku, ako bolo dovtedy, ale taktiež podľa čistoty do troch tried A, B a C. Toto trielenie sa odzrkadluje aj v cene. Najlepšia a teda aj cenová najvyššia je trieda A. Jednako aj pri dodržiavaní všetkých hygienických pravidiel možno obvykle odbrážať triedu B alebo C, zriedka iba A. Všeobecne sa pocitujete ako cenovú špekuláciu. Znevýhodňujúcu dodávateľa. Zvýšenie výkupných cien mlieka malo prispieť o. k zvýšeniu produkcie mlieka. Ale vďaka novému trieleniu, ktoré je v podstate fikciu, ale zato zároveň znižuje ceny, sa dosiahne pravý opak tzn. pokles dodávok mlieka.

Nie je to už sice iba problém Nižnolapšanov, podobne ho pocítujú aj rolníci v iných obciach, jednak tuná sa ukázať v celej širke. Nie sú to ani všetky problémy obyvateľov Nižných Lapšov, ale aj takto letný pohľad stačí, aby sme sa presvedčili, že čaká ich ešte ďalšie práce.

Zašiel som aj do gminného úradu, kde som stretol predsedu miestnej skupiny KSČaS Jozefa Kravontku vo chvíli diskusie s vojvodským inštruktorom pre otázky ZES Jánom Piontekom o práci a význame ľudovej strany v obci.

— Keď som začal pôsobiť v r. 1981 ako inštruktor ZES — hovorí J. Piontek — situácia v krajinie nebola najpriaznivejšia. Chcel som však overiť svoje schopnosti. Najviac sa mi páčila u ľudovcov úprimnosť a hovorenie pravdy, ale aj ochota pomáhať.

Keď sa ho pýtam na pôsobenosť KSČaS, hovorí:

— Každý národ si musí udržiavať svoj jazyk a tradície, lebo inak zahyne. Vaši členovia sú veľmi dobrí občania, rolníci a výborní ľudovci. Páči

sa mi taktiež časopis Život, ktorý v podstate ako jediný sa záoberá tu najzákladnejšími problémami.

Miestna skupina KSČaS v Nižných Lapšoch má v súčasnosti 60 členov. V začiatkoch pôsobnosti našej organizácie tunajšia MS bola veľmi pružná a aktívna. Stačí povedať, že ešte začiatkom šesťdesiatych rokov mala svojich predstaviteľov v ústrednom výbere a pri miestnej skupine pôsobil divadelný kružok, ktorý dosahoval výborne výsledky. Jednako od sedemdesiatych rokov začala aktivita badateľne klesať a MS odvtedy stagnuje. Čo však zapričnilo túto stagnáciu sa tentokrát nedozviem, keďže krajanov som doma nezastihol, lebo to bolo obdobie naliehavých poľných prác. K tejto otázke sa však vrátime v budúcnosti.

DOMINIK SURMA

UČITELIA NA KURZE SLOVENČINY V BRATISLAVE

Od 5. do 18. júla 1982 sa v Bratislave konal kurz slovenského jazyka pre učiteľov zo zahraničia, ktorí vyučujú slovenčinu na školách prvého, druhého a tretieho stupňa. Kurzu sa zúčastnili učitelia z Poľska, Maďarska a Juhoslávie. Z Maďarska prišli učitelia materských, základných a stredných škôl. Z Poľska a Juhoslávie zasa učitelia základných a stredných škôl.

Kurz je trojročný a tento rok sme úspešne absolvovali už druhý ročník. Rozoberali sme syntax, jazykové roviny, syntagmatické vzťahy atď.

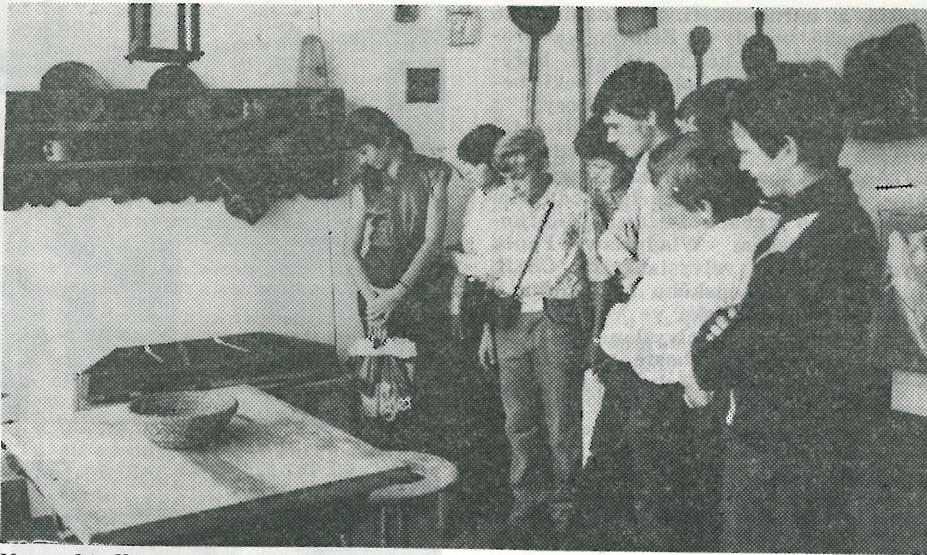
Účastníci kurzu boli rozdelení do piatich skupín. V každej skupine boli učitelia zo všetkých troch štátov a — čo je samozrejme — všetci hovorili iba slovensky. Dovolilo to za prvé hlbošiu výmenu súčasných didaktických skúseností a za druhé — ustavičné prehľadovanie znalostí slovenčiny.

Počas kurzu sme mali dva vlastivedné zájazdy. Jeden do Piešťan a Trenčianskych Teplic, zase druhý na Detvu, kde sme sa zúčastnili XVII. folklórnych slávností pod Polanou. Okrem toho sme navštívili metodické zariadenia Pedagogického ústavu mesta Bratislavu. Návšteva bola spojená s besedu s pedagogickými pracovníkmi. Navštívili sme aj mnohé kultúrne zariadenia Bratislavu.

Kurz zorganizoval Ústredný ústav pre vzdelávanie učiteľov v Bratislave. Riadiťom kurz bol PhDr. Martin Hargas CSs, vedúcimi — PhDr. Božena Švihranová CSs a zástupcovia z jednotlivých štátov. Našim vedúcim bol krajský inšpektor mgr. Jan Jagla.

Gminné zdravotné stredisko čaká na dokončovacie práce. Foto: D.S.

Na prehľadke múzea v Kysuckom Novom Meste.

sa presvedčili počas pretekov, turnajov, súťaží, hier a spoločenských podujatí, ktorých sa zúčastňovali všetci žiaci.

Počas taborovej olympiády v takých disciplínach, ako v brannom preteku, skoku z miesta, hode granátom, behu na 50 a 300 m, hode do otvoru, streľbe zo vzduchovky, pálkovanie, rovnováha, orientácia, kolkoch, tí najlepší obdržali viacero diplomov. Dievčatá vytrvalo bojovali s chlapcami v hádzanej a vo futbale.

Čas nám ubehol veľmi rýchlo, ani sme sa nenazdali a prišiel deň odchodu. Nadviazali sme srdečné priateľstvá. Ale všetko má svoj koniec a aj my sme sa rozlúčili so Starou Bystricou.

Na kurze sme dostali učebné texty slovenského jazyka, z ktorých sme čerpali a budeme čerpať vedomosti potrebné vo vyučovaní slovenčiny, ako aj hodne inej odbornej literatúry.

Repetitórium a hodnotenie dokázali, že kurz bol veľmi potrebný a osozny. Spokojní, obohatení o nové vedomosti, rozširili sme sa do svojich štátov.

JAN HALAČ

Zoznám učiteľov, ktorí sa v dňoch 5.—18. júla tr. zúčastnili letného kurzu slovenského jazyka v Bratislave: Cecília Biegunová (Vyšné Lapše), Mária Bogacká (Kacvin), Ján Budz (Čierna Hora — škola č. 2), Mária Bryjová (Krempech), Mária Galiniaková (Nová Bela), Mária Glodašiková (Jurgov), Ján Haláč (Jablonka — škola č. 2), Mária Jachowiczová (Repiska), Jan Jagla (Nowy Targ — lycum), Emilia Joniaková (Oravka), Margita Kozubová (Jablonka — škola č. 2), Mária Fiedorová (Jablonka — lycum), Helena Paleniková (Jablonka — lycum), Anton Papane (Podvík — škola č. 2), Mária Pierchalová (Horná Zubrica — škola č. 2), Józef Pieróg (Jablonka — škola č. 1 a 2), Mária Polušová (Jablonka — škola č. 2), Anna Slabyová (Repiska), Angela Zarembová (Nová Bela), Mária Krissiková (Čierna Hora — škola č. 1), Barbara Majerczaková (Nedeca), Zofia Stašiková (Malá Lipnica — škola č. 1), Adam Matyja (Jablonka — lycum), Stanisław Piszczek (Bukowina Tatrzanska — gminny riaditeľ škôl).

Zároveň informujeme, že sa kurzu nezáúčastnili učitelia zo škôl, v ktorých sa v tomto roku zapísali žiaci na vyučovanie slovenského jazyka — teda z Lapšanky, Tribša, Chyžného (škola č. 1), Harkabuza a Jablonky-Matanov, ako aj zo škôl, kde sa tento pred-

Avšak spomienky na krásne prázdniny ostatnú dlho v našej pamäti.

Záverom na stránkach nášho krajského časopisu Život ďakujeme Matice slovenskej a jej Oddeleniu pre kultúrne styky so zahraničnými Slováckmi, vedeniu Domu pionierov a mládeže v starej Bystrici za výborný program, ktorý nám pripravili. Ústrednému výboru KSČaS, redakcii Života a všetkým tým, ktorí sa svoju prácu podieľali na tom, aby sme sa na prázdninách cítili výborne a stále na ne spominali.

S krajanským pozdravom.

MÁRIA KOVALČÍKOVÁ

met oddávna vyučuje, tzn. z Dolnej Zubrice, Chyžného (škola č. 2) a Veľkej Lipnice-Privarovky.

REDAKCIA

JABLONKA

Dňa 14. augusta 1982 sa v Jablonke konalo stretnutie predstaviteľov Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku s predstaviteľmi Dolnomoravského okresu. KSČaS reprezentovali: tajomník ÚV Augustín Andrášák, predsedu OV KSČaS na Orave a predsedu HRK Alojz Šperlák, st. inštruktor ÚV Eugén Mišinec a kultúrny inštruktor na Orave Karol Paniak. Za Dolnomoravský okres sa stretnutia zúčastnili: vedúci Okresného kultúrneho strediska Rudolf Dudašik, podpredseda Obecného národného výboru v Zuberci T. Škerda a vedúci folklórneho súboru v Nižnej inž. Ernest Jarolín.

Učastníci stretnutia prerokovali otázky týkajúce sa realizácie kultúrnej spolupráce medzi KSČaS a Dolnomoravským okresom, v tom aj všetky podrobnosti súvisiace s účasťou folklórneho súboru z Malej Lipnice na folklórnom festivale v Zuberci na Slovensku.

Naši hostia oznámili, že prvý tajomník OV KSS v Dolnom Kubíne plne schvaľuje dohodu o kultúrnej výmene medzi KSČaS a Dolnomoravským okresom prijatú po rozhovoroch v novembri a decembsri 1981. Avšak bolo by vhodné opäťovne prerokovať niektoré podrobnosti. Navrhovali, aby sa stretnutia zúčastnili predstaviteľia vedenia Ústredného výboru a zo slovenskej strany ideologickej tajomník OV KSS v Dolnom Kubíne, podpredseda ONV, predstaviteľ Kultúrneho oddelenia OV a Okresného kultúrneho strediska v Dolnom Kubíne.

Po stretnutí boli hostia na skúške súboru z Malej Lipnice pred jeho vystúpením v Zuberci.

EUGÉN MIŠINEC

UWAGA CZYTELCY!

Prenumeratę „Żivota” na rok 1983 zamawiać można we wszystkich Urzędach Pocztowych i u doręczycieli.

Ceny prenumeraty „Żivota”

kwartalnie — 24.— zł, półroczenie — 48.— zł, rocznie 96.— zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Praza-Książka-Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr. 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

STOROČNICA „FAJERMANOV”

POKRAČOVANIE ZO STR. 16

zbor dobre obstal v skúške, lebo zchránil dom Molitorisovcov vzdialenosť iba šesť metrov od horiacich hospodárskych budov. Pri hasení používali dve ručné striekačky, lebo v tom čase ešte neboli motorové striekačky na spišských dedinkách. Na pomoc pri hasení spomínaného požiaru príšli ako jediní hasiči zo Spišskej Staré Vsi s motorovou striekačkou.

Nasledovalo niekoľko pokojných rokov, počas ktorých naši hasiči nemuseli bojať s ohňom. Ani počas vojny naša dedinka nebola postihnutá. Až 31. marca 1945 vypukol obrovský požiar, ktorý zničil 17 stodôl. Ako došlo k tomuto požiaru? Bolo to v období, keď u nás bola dedinská stráž, ktorá chránila obec so zbraňou v ruke. Jeden z členov tejto stráže počas obchôdzky uvidel na jednej stodole vranu... nameril, vystrelil, no vranu nezabil, ale od výstrelu začala horieť strecha. Bolo pekné počasie a vietor rozniesol oheň. Kacvinčania bojovali s požiarom zo všetkých sôl, aby zabránili vypáleniu celej obce. Používali dve ručné striekačky a okrem toho reťazovým spôsobom donášali vo vedeľach vodu. Potomto požari sa občania uzniesli, že zozbierajú peniaze a kúpia motorovú striekačku. O pári mesiacov to aj vykonali — kúpili motorovú striekačku M 800 za 52 000 zl a začiatkom júna 1947 ju slávnostne posvätili.

V roku 1948 na schôdzi miestneho urbára navrhli, aby sa na urbárskom pozemku, kde stála požidovská vozárna, vybudovalo novú hasičskú remízu. Starší gazdovia však nechceli súhlasiť so zburaním vozárne, keďže — ako dôvodili — bola vybudovaná iba v tridsiatych rokoch a bola by škoda ju tak rýchlo zburáť.

Skúška náradia pred hasičskou remízou (1957).

Čomu slúžila táto voziarňa? V Kacviniu do roku 1937/1938 žili dve rodiny židovského pôvodu — Lévyovci a Engelovci, ktoré mali obchody s miešaným tovarom. Z Engelovcov sa obchodom zaobral mladý Engel, ktorý starší Engel viedol krému, pri ktorej bola voziarňa. Budova bývalej krémky stojí podnes a je v nej obchod GS s potravinami a miešaným tovarom. Maštale slúžili pre odpočinok a kŕmenie koní, zasa voziarňa na úschovu vozov, na ktorých chodili kupci za obchodom. Voziarňa slúžila aj za útulok pred daždom a v vetrom furmanom, ktorí prechádzali cez Kacvinu.

Ale vráime sa k spomínamej schôdzi. Mladí občania prehlasovali zburanie voziarne a na jej mieste výstavbu hasičského domu. Výstavba začala v roku 1948. Stavebným materiálom bol kameň, ktorý občania vozili odkiaľ len mohli. Zvážali tak tiež drevo z urbárskych lesov. 24. októbra 1948 slávnostne odovzdali do užívania novú remízu. Na slávnosť pozvali všetkých zámožnejších gazdov, ktorí sa vpisovali do pamätejnej knihy, pričom každý vplácal určitú sumu napr. po 500 buď 1000 zl. Tieto peniaze slúžili na zaplatenie odborných prác stolárov, murárov a pod.

V tom istom roku na jesennú prišla búrka s hravnicou a blesk udrel do

Veliteľ kacvinčských hasičov kr. Andrej Bonk

jednej stodoly. Okrem nej zhoreli ešte dve ďalšie stodoly plné obilia a iných krmoviek. Ako prví prišli na pomoc nedeleckí hasiči, potom zo Spišskej Staré Vsi, Nižných a Vyšných Lapšov a Sromoviec.

Kacvinčtí hasiči sú členmi miestneho urbára a plnia aj iné dôležité funkcie. Sú dobre informovaní, aký je stav obecnej pokladnice. Ak je to potrebné, obracajú sa na ostatných členov urbára, aby priznali nejaké finančné prostriedky na potreby hasičského zboru.

31. júla 1955 vypukol požiar u Jakuba Pastuška č. 116, ktorý naši hasiči lokalizovali vlastnými silami. Zasa v roku 1957 začalo horieť v dome Alžbeta Monkovej, v časti, kde býval František Vida. Vo vzdialenosťi 50 cm od tohto domu stál drevený dom Petrušovcov, ktorý nezhorel, lebo miestni hasiči tak ho bránili, že ho oheň ne-

mohol pohltiť a ani ďalšie drevené chalupy. Vtedy boli v Kacvini sa prevedeli, ako veľmi je potrebný motorový striekací mechanizmus v boji s požiarom, preto schváli kúpu druhej motorovej striekačky. V roku 1962 inštalovali na remíze elektrickú síreňu.

V roku 1964 horelo u Márie Zonzejovej. Zhorela stodola, ale požiar naši hasiči zahasili vlastnými silami. Kacvinčania ocenili obetavosť hasičov a schváli dľa ďalšie finančné prostriedky na nákup tretej motorovej striekačky a 23 kompletov uniformy.

V roku 1976 z neznámych príčin vznikol požiar v stodole Martina Vojčíka. Oheň bol tak prudký, že zhorela aj susedná stodola Jakuba Šefčíka. Napokon v apríli 1982 vypukol požiar na dolnom konci Kacviny u Stefana Šíkoviča, ktorý však bol momentálne lokalizovaný. Na pomoc prišli aj susedné protipožiarne jednotky z Nedele a Nižných Lapšov.

Dňa 16. mája 1982 20 členovia kacvinčského Dobrovoľného hasičského zboru boli vyznamenaní medailami za dlhorodenú obetavú činnosť, o.i. Ján Šternog (za 55 rokov práce), Andrej Bonk (40 rokov), Ján Vojčík (40 rokov), Ján Paciga (40 rokov) a ďalší.

ŽIVOT

Cíl 10/1982. Ročník 25.

LIDOVÁ VESELICE V ZELOVĚ

Zelovští Češi se poprvé zapojili do práce KSČaS v roce 1956, kdy vznikl organizační výbor ve Varšavě. Působili v něm mj. Vilém Tomeš, Rudolf Matějka, Adolf Nevečerá a jiní. Byli delegáty na I. sloučovací sjezd v březnu 1957, a již 17. července 1957 byl založen Obvodní výbor Společnosti v Zelově, který zahrnul rovněž Čechy v Kučově, Gasińci a Pstrążné. Prvním předsedou OV byl Vilém Tomeš, který plnil tuto funkci až do roku 1966, kdy se přestěhoval do Československa. Novým předsedou byl zvolen Jan Novák, a po jeho smrti od letošního roku je předsedou krajan Zenon Jersák.

KSČaS rozvíjela od počátku všeobecnou činnost, pomáhala svým členům v různých záležitostech. Na návrh krajanů Společnost získala povolení na založení tkalcovského družstva. Hlavním polem působnosti Společnosti je ovšem činnost kulturně osvětová. V klubovně Společnosti se pořádají be-

sedy a přednášky. V Zelově působí krajanský pěvecký sbor, a díky pomoci Československého kulturního a informačního střediska ve Varšavě, které posílá do Zelova lektora, se v klubovně již druhý rok pořádají kurzy češtiny.

Letos zelovští krajané slaví 180. výročí usídlení svých předků v Zelově a jubilejní výročí KSČaS.

* * *

V roce 35. výročí založení KSČaS v Polsku jako první vystoupili s iniciativou uspořádání oslav tohoto jubilea Zelované — Obvodní výbor KSČaS, náčelník oblastního požárního sboru a místní orgány. Iniciativu podpořil první tajemník Vojvodského výboru PSDS v Piotrkowě Trybunalském.

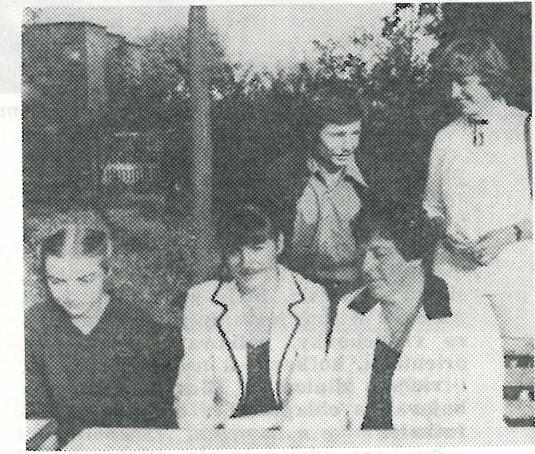
5. září t.r. se odpoledne v Zelově konala velká lidová veselice. K pochodu i k tanči vyhrávala dechová

kapela a harmonikáři. Vystoupil také sbor České besedy v Zelově. Na prostranství, kde se konala zábava, hořela velká vatra. Na ohni se pekl beran, klobásy, jelitka a brambory.

Zelovské slavnosti se zúčastnili četní pozvaní hosté: předseda Vojvodského národního výboru Tadeusz Nowakowski, vedoucí ideologického oddělení Vojvodského výboru PSDS v Piotrkowě Trybunalském Władysław Papis, první tajemník velvyslanectví ČSSR, ředitel Československého kulturního a informačního střediska ve Varšavě Oldřich Karas, rada velvyslanectví Václav Svátek a další hosté z velvyslanectví. Představiteli Zelova byli první tajemník Městského výboru PSDS Józef Tosik, náčelník města a obce Zelov Edmund Barasiński a náčelník požárního sboru Bronisław Cieniewski. Kulturní společnost Čechů a Slováků v Polsku reprezentovali předseda ÚV KSČaS Adam Chalupec a členové Obvodního výboru v Zelově.

Večer se oficiální hosté setkali v klubovně Společnosti na přátelské besedy. Všichni přítomní s uznáním mluvili o činnosti KSČaS. Zahájil náčelník požárního sboru Bronisław Cieniewski, který zdůraznil velký přínos, jímž zelovští Češi v minulosti i v přítomnosti přispěli k rozvoji Zelova. Soudruh Papis vyřídil srdečné pozdravy od prvního tajemníka vojvodského výboru strany a s uznáním hovořil o zelovských krajanech jako o svědomitých a spolehlivých pracovnících bavlnářských závodů FANAR a dobrých občanech. Vysoce ocenil úlohu, jakou KSČaS odehrává v Zelově. Všichni přítomní zdůrazňovali význam polsko-československého přátelství. Rada československého velvyslanectví Václav Svátek mluvil o bratrských svazcích Polska a Československa, o přátelství mezi našimi národy, jež se v každodenním životě prověřuje právě zde, v Zelově. Přispívá k tomu práce Společnosti našich zelovských krajanů. V této souvislosti padl zde i návrh, aby bavlnářské závody FANAR navázaly spolupráci s podobným podnikem v Československu, což bylo všechno přijato.

Krajan Mieczysław Kimmer informoval o práci KSČaS v Zelově a srdečně poděkoval zelovským a vojvodským orgánům za pomoc a podporu, kterou naši Společnosti poskytuji. O činnosti Společnosti a o významu polsko-československého přátelství hovořil také předseda ÚV KSČaS Adam Chalupec, který zároveň informoval přítomné o práci Společnosti v poslední době. Předložil rovněž návrh, aby se konkrétní péče o Společnost v Zelově ujalo kulturní oddělení Vojvodského úřadu v Piotrkowě. Tento návrh získal podporu vedoucího ideologického oddělení Vojvodského výboru strany soudruha Papisa, který slíbil, že program pomoci Společnosti předloží prvnímu tajemníkovi Vojvodského výboru soudruhovi Kolasovi.

Setkání již přineslo konkrétní výsledky. Zanedlouho poté proběhlo pracovní setkání u náčelníka města a obce Zelova s představiteli Vojvodského úřadu v Piotrkowě Trybunalském a zelovského Obvodního výboru Společnosti. Byl vypracován program konkrétní pomoci pro kulturní práci OV. Obvodní výbor dostane finanční prostředky na zakoupení hudebních nástrojů a na jiné potřeby, a kromě toho stálou pomoc a podporu, mj. instruktora pro zelovskou klubovnu.

E.R.

K jubileu KSČaS

REFLEXIE • MIENKY • NÁVRHY • POZDRAVY

POKRAČOVANIE ZO STR. 9

Očakávam, že nasledujúce roky priniesú ďalší rozvoj našej kultúry a naša organizácia si vydobije pevné miesto v kultúrnom dianí celého prostredia a bude plnoprávnu inštitúciu, ktorá má ničim nehatený rozvoj.

Podľa mňa, mali by sme zapojiť do našej práce viac mládeže, ktorá je nie len budúcnosťou a silou, ale od nejzávisí aj pružnosť našej organizácie. Treba ukázať mladým, že môžu tráviť kultúrne čas, že sa vypláca obetovať čas nielen na pobavenie, ale aj na zachovávanie národných zvyklosťí.

Želal by som si, aby v našej organizácii bolo naďalej priateľské ozvučenie, aby si krajania navzájom rozumeli, lebo vtedy sa lepšie pracuje.

Všetkým krajanom želám pevné zdravie, mnoho životnej pohody a všetkým aktivistom viac chuti do práce, aby sa naša organizácia rozvíjala. Blahoželám ÚV a redakcii Život, aby sa všeade stretli s pochopením a naďalej nám dobre slúžili.

DOMINIK PAVLICA

Tribš

pokladník MS KSČaS, rolník

— 35-ročná pôsobnosť našej krajankej organizácie sa natrvalo zapísala do povedomia našich krajanov a spô-

sobila, že o živote občanov slovenskej národnosti vie celé prostredie. Očakávam, že budeme naďalej vytrvalo pracovať v prospech našej organizácie a krajanov.

Za najväčší nedostatok v našej práci považujem to, že doposiaľ sme zapojili pomerne málo mládeže, ale pokým sa v našej škole nezáčne vyučovať slovenčina a nevybavíme patrične klubovinu, nemôžeme počítať s jej plnou účasťou v našej činnosti.

Želal by som všetkým krajanom vedať, aby sa vedať a vedať angažovanosti v našej práci.

podpredseda MS KSČaS,
rolník a stolár

— 35-ročnej pôsobnosti našej krajankej organizácie vďačíme predovšetkým to, že v Poľsku naďalej žije a pracuje slovenská národnostná menšina. Najväčšou podporou Spoločnosti je jej tlačový orgán Život.

JÁN
PETRÁŠEK
Krempachy

Podľa mňa, máme dobré stanovy a všetky podmienky, aby sme mohli dobré pracovať. Treba vynaložiť úsilie a odstrániť prekážky, aby sme boli plnoprávnu organizáciou. Našim najväčším nedostatom je to, že nie všetci krajania posielajú svoje deti na vyučovanie slovenčiny. Podľa mňa slovenčina v školách na Orave a Spiši by mala byť povinným predmetom. Ved' je to jedinečná možnosť pre všetky krajankej deti, aby sa naučili svoj rodny jazyk. Využime túto možnosť.

Do ďalších rokov želal by som všetkým našim krajanom, aby vedeli docenit a vážiť si výsledky dosiahnuté za tieto roky.

JOZEF
ŠPERNOGA
Kacvin

člen výboru MS, rolník

V doterajších dejinách KSČaS vari najviac zapôsobil na mňa osobne veľký rozmach ochotnického hnutia, najmä v prvých rokoch činnosti Spoloč-

nosti. Veď skoro v každej väčšej MS existoval a dosť často vystupoval folklórny súbor buď divadelný krúžok. Sám som viac rokov učinkoval v divadelnom krúžku v Kacvine a za ten čas sme nacvičili vyše desať hier a predviedli nielen u nás, ale aj v iných miestnych skupinách. Ľudia sa tešili, keď videli nový hru, a na každom predstavení bola sála zaplnená do posledného miesta. Pri nacvičovaní nám veľa pomáhalo učitelia, ale nielen. Myslím, že práve nedostatok ľudí, čo by dokázali zoskupiť mládež a viesť nacvičovanie, je jednou z príčin ochabnutia ochotnickej činnosti. Druhou je to, že mnoho mladých ľudí, ktorí by aj vedeli hrať, neovláda slovenčinu. Myslim, že podobne je aj v iných MS.

Napriek tomu je možnosť obnoviť u nás divadelný krúžok. Našli by sa aj mladí nadani herci. Treba len dobrého organizátora, no a trochu sebazaprenia a ochoty do spoločenskej práce. Bol by to zároveň dobrý spôsob, ako príjemne a užitočne stráviť voľný čas, najmä počas dlhých jesenne-zimných večerov. Bolo by škoda, keby divadelníctvo s peknými tradíciami u nás zaniklo.

K jubileu KSČaS chcel by som zaželať všetkým krajanom, aby sa dočkali nových predstavení, zase ochotníkom úspešnú hru a spokojnosť z divadelnej činnosti.

MÓDA

Dnešná európska móda viac ako kedykoľvek sa usiluje prispôsobiť aktuálnej hospodárskej recesii. Tieto tendencie sa odzrkadľujú v módnich návrhoch tejto sezóny. Táto móda je priaznivá pre prispôsobovanie šiat aké máme a otvára široké možnosti pre vlastnú fantáziu a rozum.

Navrhuje sa veľa štýlov, ale o spôsobe obliekania rozhodujú vlastné nápady a možnosti, ako aj to, čo máme radi. Je to dôležitejšie ako drahé látky. Najviditeľnejšie je to v navrhovaných doplnkoch.

Tu sú zásady dnešnej európskej módy pre mládež, štyridsaťročných a dôchodcov:

— Plná sloboda, keď ide o dlžku a šírku. Rozhodnutie o linii, o tom, či sukňa má byť dlhá alebo krátká — závisí od užívateľa.

— Môžeme si dovoliť najprekvapivejšie spojenia látok, pletenín a vzorov, prírodných alebo umelých látok.

— Naďalej aktuálne sú pomerne voľné spojenia častí úboru a ich mnohovrstvovosť, ako aj doplnkov v rôznych štýloch napr. športovom, t.zv. vi-deckom či neoromanticom.

— Dômyselné vyšívanie, aplikácie či dodatočné vrecká zakrývajú škvry alebo deravé miesta prešívaných šiat a sú dodatočnou dekoráciou.

— Farby sú rôzne, avšak prevažujú pastelové, biela, tmavomodrá a dokonca čierna plus akcenty živých farieb — napr. oranžovej, červenej, tyrkysovej a zelenej.

— Sukne sú jednoduché a skladané, ale aj s volánikmi, po kolená, midi a dlhšie podľa toho, čo sa vám hodí. K tomu blúzky, vesty, kabátiky, pulóvre a svetre, skrášlené vyšivaním, lemovaním atď.

— Najmodernejšie sú blúzky. Končí sa móda na bavlnené tričká, ktoré boli dlhé roky veľmi módne. Blúzky sú rôzne. Najčastejšie zapínané, ale aj retro, napr. s lodičkovým výstrihom a kimonovými rukávmi.

Zapínané blúzky vždy majú rukávy, aj keď celkom krátké, ľuboľného strihu, bez patky pri zapínaní. Najčastejším spôsobom zdôraznenia zapínania je úzka výpustka, ale vtedy výpustka musí byť aj na golieriku a manžetách. Gombíky sú spravidla diskrétné — plnia úžitkovú a nie skrášľovaciu funkciu.

Úplna ľuboľnosť vo voľbe golierika. Môže byť stojatý, okrúhly alebo štvorcový, vysoký alebo vyložený, z tej istej látky ako blúzka alebo z inej, farebne zladený alebo kontrastný. Blúzka môže byť aj vôbec bez golierika v tvare písmena „V“. A ešte jedna poznamka, blúzky sú teraz trochu voľnejšie.

Nohavice sú naďalej módne a dokonec veľmi módne. Ich línia a dlžka sú rôzne. Texasky sa nemenia. Inak je tomu z nohavicami z manchesteru, vlny, bavlny alebo hodvábu, ktoré by mali zoštíhlovať. Mali by byť dlhé, t.zn. nad kotníky, priliehavé alebo merne rozširované hore a zúžené dolu. Sú to nohavice slušivé pre všetky ženy, ktoré nemajú proporce známych modeliek, najmä pre ženy s nepríliš dlhými nohami.

Topánky. Pre módne dámske topánky je charakteristická nová, predĺžená línia s nízkymi podpätkami. Topánky s nízkou, plnou podôšvou, mierne šikmo zrezanou alebo vôbec bez podpätkov, sa nosia po celý deň a na večerné príležitosti. Zasa topánky na tenkom, ihličkovom vysokom podpätku sa nosí hlavne na slávnostné príležitosti. Veľmi módne sú lodičky nového tvaru, ktoré sú určené na každú príležitosť, najmä na večer.

Jednoduchá komštrukcia topánok umožňuje používanie diskrétnych ozdob, ako lemovanie alebo vyšívanie rastlinných alebo geometrických vzoriek, ripsových alebo atlasových mašli. Také isté mašle sa používajú na ozdobovanie malých večerných kabeliek. Takúto ozdobu si môžeme same urobiť, bude módnym akcentom pri klasickej kabelke.

HUMOR

U psychiatra:

— A ako je to s vašou vôľou... robí vám problémy rozhodnúť sa pre niečo?

— No, ako by som to povedal pán doktor... áno, aj nie!

Cas všetko odhalí, čas je zlým dôverníkom. J. Słowacki

* * *

Blchu možno naučiť skoro všetko, čo vie člen Snemovne reprezentantov. Prečo tuna sedíte a vyzerate ako obálka bez adresy. (Mark Twain)

* * *

V Japonsku sa hovorí, že keď žena chce byť dobrou manželkou, musí sa učiť păť rokov, keď sa chce stať ideálnou gejšou — sedem rokov, ale aby sa stala dobrú herečkou, musí sa učiť celý život. (Epoca)

JSI STEJNÝ, JAKO...

— Jsi stejně nepořádný, líny a omezený, jako tvůj otec — křičela matka. Jsi nemehlo a nikam to v životě nedotáhneš, stejně jako on!

Takový výstup se nekonal poprvé a dítě to mrzelo sice jen chvíli, tato slova však významné ovlivnila jeho vztah k otcu. Každé dítě by přece chtělo obdivovat rodiče jako nejsilnější a nejmoudřejší. Zatím však byla kladná představa otce nebo matky každou takovou scénou pravidelně zeslabována.

Každému se snad vnucuje otázka: jaký je cíl takového jednání? Zámer-

ně pôsobit bolest vlastnímu dítěti? Snad existují pedagogičtější způsoby výchovy dítěte?

Matka chlapce věděla, proč tak hlasitě vyjadřuje svůj hněv. Chtěla totiž, aby tyto výšitky slyšel rovněž otec. Jeho se to mělo dotknout nejvíce. Podobné scény se odehrávají v četných rodinách. Mnoho manželů na jisté etapě kritizuje partnera a tím uklidňuje své rozšíření prostřednictvím dítěte. Je to vážný varovný signál. Manželské nesváry a hádky se odehrávají doslova nad hlavou dítěte a ke všemu na jeho úkor.

K takovým situacím dochází však nejen v znesvárených rodinách. I když manželé dobře žijí spolu, bývá často zvykem obviňovat partnera z určitých povahových rysů nebo chování dítěte. Je přitom divné, že kladné rysy vždy přisuzují sobě, záporné — tomu druhému. I v případě, že rodiče společně čelí dítěti a uvažují, po kom zdědilo náklonnost k nepořádku, lízim a límosti, vzájemně se ujišťují: U nás v rodině tohle nikdy nebylo... Neuvědomují si, že se osobnost dítěte utváří vlivem velmi četných faktorů. Různé důležité pro dítě vzory existují přece rovněž mimo rodinu: jsou to vrstevníci, vychovatelka ve školce, potom učitelé. Všichni významně ovlivňují dítě a je třeba na to pamatovat.

Lidé, kteří namlouvají svému dítěti cizí povahové rysy, někdy nepozorují ty skutečné. A pak mohou dosáhnout zcela opačného cíle, než chtěli. Dítě je chytré a prohnané. Na příklad řekněte si: když táta je líny, já mohu být také líny — a potom třeba začne podceňovat jednoho z rodičů nebo oba...

Velmi módnym doplnkom sú náramky, zhotovené z rôznych materiálov ako striebro, koža, drevo a iné. Páčia sa vám tieto?

Dlhé vlasy môžeme upraviť do tohto klasického, veľmi slušivého účesu. Drhol je v sietke, ktorú samozrejme farebne zladíme so šatami.

Ak sa rozhodnete pre tento slušivý kostýmek, môžete ho ušiť z pepitovej alebo aj jednofarebnej látky, ale strih si vyžaduje kvalitnú látku, najlepšie vlnenú.

Tieto slušivé šaty odporúčame štíhlym ženám na spoločenské príležitosti. Šaty sú široké, majú módne naberané rukávy a viazačku. Všimnite si zaujímavý opasok, farebne zladený s farbou šiat.

Na čo sa pýtajú rodičia?

Zubkovanie

Rodičia môžu a mali by pomáhať dieťaťu v jeho rozvoji. Hoci máme stále menej voľných chvíľ, musíme sa však z času na čas dieťaťu prihovoriť, aj tomu najmenšiemu, vzbudiť jeho záujem o hračku, zvuk, pohyb. Rozvíjanie u dieťaťa sluchového a zrakového zmyslu povzbudzuje rozvoj vyšších nervových činností.

Zdravé a správne sa rozvíjajúce 4-mesačné nemluvňa sa samo dokáže, keď leží na brušku, obrátiť na bok; vie taktiež ležiac horečnatky pozdvihnuť hlavičku a ramená. Keď ho položíme na brušku, opiera sa na ramená zohnutých v laktoch a dvíha hornú časť tela. V tejto polohe vydrží dlhšiu chvíľu.

Ručičky štvormesačného dieťaťa sú stále zručnejšie a lepšie ho aj poslúchajú.

Stáva sa, že zahľadení vo fyzický rozvoj nemluvňa, vo viditeľné názvany postupujúceho rozvoja, v prvý úsmev, v prvej pozdvihnutí hlavičky, v prvej zubok, si nevšimneme prvé prejavov, dozrievajúcich citov a záujmov. A zatiaľ štvormesačné dieťa sa zaujíma o obklopujúci ho svet, so záujmom obracia hlavičku smerom, od kial prihádza zvuk. Keď uvidí známu tvár, vie sa taktiež usmialiť, vie stále lepšie s stále ochotnejšie využívať svoj hlas a počúvať zvuky, ktoré samo vydáva. Máva dobrú náladu, ale sa vie aj veľmi hnevať, najmä vtedy, keď je hladné alebo ospalé.

Nie všetky deti sa rozvíjajú v tom istom tempe, čo vôbec nie je prejavom ich inteligencie, schopnosti alebo ich nedostatku. Keď lekár nezistí znepokojujúce príznaky choroby alebo nedostatočného rozvoja, musíme trpeživo čakať.

Prvé mliečne zúbky začínajú dieťatu rást medzi 6. a 8. mesiacom života. Hovorí sa, že dieťa má toľko zubkov, koľko má mesiacov minus 6 a najčastejšie, keď je dieťa zdravé, je to pravda. Najsúkromnejšie rastú 2 dolné prostredné rezáky. Postupne rastú ďalšie mliečne zuby, ktorých je do konca tretieho roku života 20 (po 10 v každej čelusti).

Priebeh zubkovania u zdravého dieťaťa iba v nevelkej miere vplýva na zhoršenie jeho dobrej náladu, chuti k jedlu a spánku. Vzmáha sa iba slintaňanie, na mieste, na ktorom má vyrastnut zubček, sliznica je mierne červená a akoby opuchnutá. Dieťa sa môže budiť v noci a plakáť a vo dne vycíňať a horšie jest. Keď sa však k týmto príznakom pripojí hnačka alebo horúčka, nesmieme to spájať so zubkováním, ale sa ihneď obrátiť na lekára.

Zo starého kalendára

TO DIEVČA, ktoré sa v tomto mesiaci narodí, je veľmi pozorné, aby pre svoje vrtochy a ostrý jazyk nebolo nezávidené; je náchyné k závisti a hnevnu, ťubi víno a kávu, ale keď si peniaze zaopatrí, nevel'a dá na ne; v rođinnom živote je z neho pokojná a prisná matka.

TEN MUŽ, ktorý sa v tomto mesiaci narodí, je často nerozlohný a schytalý, skrže čo iným zapríťiň škodu a mrzutost, ale sa usiluje svoje chyby napraviť; v jeho chovaní je niekedy niečo odstrkujúceho; kto mu robí po vôle, dobré sa bavi v jeho kruhu; vína pije omnoho menej ako voda.

Z DOMÁCEHO HRNCA

— Módne dnes plyšové, manchestrové alebo zamatové šaty je pomerne ľahko doma osviežiť. Napriek tomu môžeme sa o to pokusiť nasledujúcim spôsobom. Dve osoby držia látku nad nádobou s vriacou vodou, z ktorej sa parí. Keď látku sa navlhčí, zehlímme ju na ľavej strane vo vzduchu, a naďalej ju paríme. V žiadnom prípade nezehlímme na doske, lebo sa látku bude lesknúť. Vyžehlenú látku položíme na stôle alebo zavesíme, aby dôkladne vyschla.

— Plstený, zašpinený klobúk bude opäť dobre vyzerať, ak ho vyčistíme kockou cukru alebo obyčajnou gumou na zotieranie písma. Treme jemne, aby sme nepoškodili látku.

mladým mladším najmladším

VRABČIA LENIVOSŤ

Našli vrabce zjari vrecúško konopného semena. „Sem s tým semenom, už nám nebude v zime zima,” začíriká najstarší a najskúsenejší.

„Ako to myslíš?” pýtajú sa ostatné menej vzdelené vrabce.

„Tak. Najprv konope zasejeme. Potom ich okopeme. Keď narastú, vytrháme ich a poodnášame do močidla. Keď sa odmočia, vynosíme ich z vody a rozložíme na slnko sušiť. Potom sa dáme do trepania a česania. Keď ich spradieme a zmotáme, natkáme husté plátno, ktoré sa musí z jednej i druhej strany vybieliť. No a z hotového plátna si pošijeme na zimu teplé košeľe. Tie vietor tak ľahko neprefúká!”

„Bude nám teplučko. Ale počul som, že pri okopávaní veľmi bolí chrbát!” zastene jeden.

„A čo ak dostaneme úpal? V lete je predsa len najlepšie v chládočku.”

„A čo keď konope narastú také husté, že nebude medie vedieť, kam z konopí?”

„A čo keď nám v močidle skočí na nohu žaba?” jojká najväčší bojko.

Chvália vrabce jeden druhého, aké sú mûdre, aké predvídadé. Tak dlho rečnili, až im začalo vyhŕávať v bruškách.

Ale veď je tu semenec!

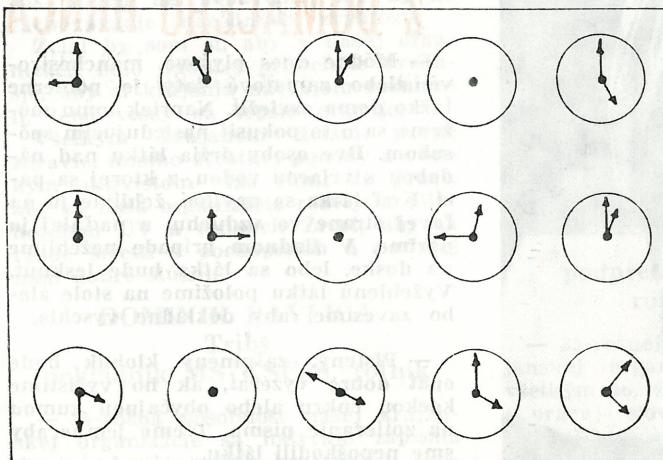
Pozobali ho do posledného zrniečka.

„Aj tak by možno nezisiel,” povedal najstarší a najskúsenejší vrabec.

JOZEF PAVLOVIČ
(Z nihy Prózy kozy Rózy,
Mladé letá 1980)

Máš postreh?

A znáš také hodiny? Pak si prohlédni každou řadu zvlášt, potrap si hľavičku a pokus se uhádnout, kolik by mely ukazovať ručičky na tých hodinách, ktoré je nemají, aby pôkné zapadly do řady.

CESTA K NÁM

Je to tak snadné najít cestu k nám...

Okolo potoka,
po ktorém pírko plave,
pres zídku priali,
nadejti si humny,
na mostku postáť,
nad hučiacim splavom
slovíčka hľadat vhodná pro penu,
zase je zahodit
a jít,
jít
na cestu uříznout si hůl,
počítat hvězdy,
v lese zabloudit,
tmu jako pinou fúru sena
pred sebou tlačit
a místo náprav
uslyšet ze sna sténat ptáky.
Je to tak snadné najít cestu k nám.

JAN SKÁCEL

VESELO SO ŽIVOTOM

Marienku boli hrdlo. Lekár jej hovorí: — Povedz ááá.
— Prosím, malé alebo veľké?

Geometer vymeral a kolíkmi označil novú časť cesty. Večer povedal krémárovi: — Mám obavu, aby vaši chlapci kolíky nepovytahovali.

— Áno, kdeže, nebojte sa, pán inžinier.

Ráno boli všetky kolíky preč. Udivenému inžinierovi krémár s úsmevom povedal:

— Viete, pán inžinier, moji chlapci sú naozaj befarí a istota je istota, preto som všetky kolíky povytahoval a schoval do komory.

— To je priam k neuverenie. Včera som zahryzol do chleba a tam bol brok.

— Jáj, to asi zasa niekto hodil flintu do žita...

— Mama, zajtra mi nechystaj desiatu, lebo nepôjdem do školy.

— Ale, a to už prečo, veď je streda.

— Lebo paní učiteľka povedala, že toho, kto sa nenaucí tú dlhú báseň, nechce vidieť zajtra v škole.

— Mama, dnes v škole sa ma pamí učiteľka opýtala, či mám mladších súrodencov.

— No a?

— Povedal som, že nie a ona na to povedala: „To som si vydýchla.“

Listáreň

Milá redakcia! Chcela by som Vašim prostredníctvom nadviazať styky s kolegyňami a kolegami v mojom veku. Máme 15 rokov a zbieram snímky herečiek a hercov. Čakám, že sa mi ozve niekto, kto má podobné záujmy.

LUDVIKA TOMČOVÁ
34-433 Nowa Biala 128
woj. Nowy Sącz

Žltá rozprávka

V jednej krajine žil kráľ, ktorý mal prenáramne rozmarnú dcéru. Hodvábne a brokátové šaty jej boli málo. Devy z celého kráľovstva museli pre ňu siť šaty z kvetín lupienkov, rybacia šupín alebo z bieleho púpavového páperia.

Raz, keď sa viesla cez pole, kde práve dozrievala pšenica, vymyslela si, že chce mať šaty z pšeničných kláškov. Kázala zastaviť a sama vyšla z koča, že si jeden klas odloží. A tu zrazu zašumelo celé pole a bolo počuť tichý hlas:

- Ak urobíš, čo zamýšlaš, sama sa staneš klasom.
- Ved' to chcem, — zasmiala sa rozmarná princezná.
- Chcem ísť na najbližší ples ako klas, žltá s šuštvá.

Potom rozkázala pokosiť všetky lány pšenice a snopy dovezť na kráľovský dvor. Tisíc dievčat muselo olupovať z klasov plevy a zošívavať ich. Ale na plese bola paráda nad parádu. Keď vstúpila princezná, všetci stíhli. Celá bola žltá a šuchotala a na hlave mala korunku z pšeničných fúzov. Desať princov sa pred ňou naraz ukláňalo. Ale po niekoľkých tancoch sa začali odfahovať. Jej šaty totiž nepríjemne pichali. Princezná odišla do svojej izby a slúžkam rozkázala, aby jej tie protivné šaty zobliekli.

Lenže beda!
Darmo sa trápi-
li, šaty nie a nie
strhnúť. Ani čo
by boli na prin-
ceznú prirástli.
Dupkala, kriča-
la, ale všetko
darmo. Princez-
ná sa premeni-
la na živý klas.
V zúfalstve sa
zavrela do svo-
jich komnáta a
celý kráľovský
dvor si oddý-
chol. Konečne
mohol kráľ spo-
kojne kráľovať a
služobníctvo
vykonávať užitočnú
prácu. Lenže spokoj-
nosť netrvala
dlho.

V krajine vy-
pukol hlad. Ne-
bolo pšenice,
nebolo ani mû-

ky, ani chleba. Bohatú úrodu zničili princeznine šaty. Keď hlad vrcholil, pošepol ktosi kráľovi, že princezná je predsa klas a v klase bude možno aj zrno. Kráľ nechal vyviesť princeznú na holohumnicu a štyria mlatci si prihotovili cepy. Cupi-lupi, cupi-lupi, klepotali cepy a zrno sa sypalo a sypalo. Bolože to radostí! Všetci sa tešili, iba otíkaná princezná ronila slzy. Ale ani nemukla. „Nech tlčú, nech mlátia, len nech sa zase stanem takou, akou som bola,” myšela si.

Mlátili týždeň, mlátili dva, vozy rozvážali žltú pšenicu a v kráľovstve nastával pokoj. Keď už princezná myšela, že to nevydrží, prestali konečne mlátiť. A div-divúci! Z princeznej spadla posledná pleva. Šaty zo zrna boli preč. Smiala sa i plakala, objímalu všetkých dokola.

A dočista sa zmenila. Nosila už len obyčajné šaty ako každý iný a bola dobrá ako kus chleba.

ELENA ČEPČEKOVÁ
(Prevzaté z Včielky)

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA

O UPRAWNIENIACH KOMBATANTÓW

Ustawa z 26 maja 1982 roku „O szczególnych uprawnieniach kombatantów” wciąż wywołuje zainteresowanie naszego środowiska kombatanckiego. Znajduje to wyraz m.in. w listach, które otrzymujemy. Najczęściej Czytelnicy pytają o to, komu przysługują uprawnienia kombatanckie, jak i o konkretne świadczenia i uprawnienia określone ustawą.

Ustawa wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 1983 roku. Wynika z niej, że uprawnienia kombatanckie przysługują m.in. uczestnikom walki o niepodległość, żołnierzom koalicji antyfaszystowskiej, uczestnikom walk o utrwalenie władzy ludowej, uczestnikom ruchu oporu, więźniom hitlerowskich więzień i obozów koncentracyjnych oraz osobom, które w okresie oku-

pacji prowadziły tajne nauczanie dzieci i młodzieży.

Okręślone ustawą uprawnienia przysługują kombatantom posiadającym obywateleństwo polskie oraz stałe miejsce zamieszkania w Polsce. Muszą oni być członkami ZBOWiD. Jeśli nie są członkami tego związku, muszą spełniać warunki członkostwa. O tym, czy poszczególne osoby spełniają warunki do uzyskania uprawnień przewidzianych w ustawie, orzezka ZBOWiD po uprzedniej weryfikacji udziału w walkach narodowo-wyzwoleniowych i stwierdzeniu, że nie ma innych przeciwskazań (np. karalność) do wydania takiego dokumentu. Orzeczenie to jest podstawowym dokumentem uprawniającym do korzystania ze świadczeń i uprawnień przewidzianych ustawą.

Ustawa z 26 maja 1962 r. jest zbiorem wszystkich uchwał i rozporządzeń prawnych wydanych w tym zakresie w ubiegłych latach... Jednocześnie ustala ona nowe świadczenia dla kombatantów. Przy-

niosła m.in. zrównanie praw więźniów hitlerowskich z prawami więźniów obozów koncentracyjnych. Kombatantom uprawnionym do emerytury i renty, nie otrzymującym dodatku z tytułu odznaczeń orderami lub tytułem honorowym albo tytułem tajnego nauczania, przyznaje dodatek kombatancki ustalonny na tych samych zasadach co dodatek za odznaczenie. Zapowiedziała zmianę zasad i warunków oraz trybu przyznawania i podwyższania emerytur i rent.

Okres działalności kombatanckiej jest zaliczany w wymiarze pojedynczym do okresu zatrudnienia, od którego zależy przyznanie bądź wysokość wszelkich świadczeń przysługujących pracownikowi od zakładu pracy. W wymiarze podwójnym jest zaliczany wyłącznie do okresu, od którego zależy przyznanie emerytury lub renty. Kombatanci mają pierwszeństwo w nabywaniu maszyn i urządzeń, a także środków opałowych, o ile prowadzą gospodarstwo rol-

ne lub inną działalność gospodarczą na własny rachunek i nie zatrudniają pracowników najemnych. Kombatantom — emerytom, rencistom i inwalidom ustanowiona była ulga przy przejazdach miejskimi środkami komunikacyjnymi, 50 proc. zniżki przy przejazdach kolejowych oraz autobusami PKS, zniżkę za korzystanie z urządzeń radiodiodbiorecznych i telewizyjnych, oraz zniżkę za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i cieplnej dla celów domowych.

Ustawa wprowadza również szereg innych, nowych świadczeń w zakresie ochrony zdrowia i innych uprawnień. Jednakże zasady wprowadzania w życie wszystkich świadczeń i przywilejów określają przepisy wykonawcze Rady Ministrów, Prezesa Urzędu do Spraw Kombatantów i ministrów właściwych resortów. Dopiero wówczas będziemy mogli odpowiedzieć szczegółowo na większość pytań. Do spraw wróćmy po wydaniu odpowiednich przepisów.

WETERYNARZ

CZERWONA BIEGUNKA DROBIU

Występuje przeważnie w okresie letnim, najczęściej u młodych kur. Przyczyną choroby jest bardzo mały pasożyt. Zarażenie następuje przez pasze, wodę, grzędy zanieczyszczone kałem sztuk chorych. Pasożty wywołujące czerwoną biegunkę drobiu mogą być przenoszone przez myszy,

szczury, dzikie ptaki oraz przez ludzi. Zarażeniu sprzyja zle żywienie oraz niehygieniczne pomieszczenia dla drobiu.

U kurczat choroba objawia się brakiem apetytu, pragnieniem, posmutnieniem, biegunką. Odchody są początkowo żółtawe, a po pewnym czasie czerwone lub brunatne. Chorzy siedzą z opuszczonymi skrzydłami i nastroszonymi piórami. U paratygodniowych kurczat po 2–5 dniach występuje śmierć poprzedzona drgawkami. Giną prawie wszystkie chore sztuki. U kur-

czat starszych, dwumiesięcznych, objawy są te same, lecz choroba trwa dłużej, 2–3 tygodnie. Mogą występować paraliż nog. Sztuki dorosłe też mogą chorować na czerwoną biegunkę. Odchody ich są żółte, apetyt zmniejsza się. Następuje wychudzenie, a czasem śmierć. U 6–8 tygodniowych gęsi występuje silna biegunka i objawy nerwowe: chodząc chwieją się i przewracają nie mogą utrzymać równowagi.

Po zauważeniu pierwszych objawów choroby, należy sztuki chore oddzielić od zdrowych. Równo-

cześnie z leczeniem prowadzonym według wskazówek lekarza, należy usuwać kał z pomieszczeń, podlogi, grzedy oraz oblawać je wrzącą wodą w celu zniszczenia zarazków.

W celu zapobieżenia chorobie należy, o ile to możliwe, młody drób trzymać w oddzielnym pomieszczeniu. Zapobieganie polega również na utrzymaniu czystości w pomieszczeniach dla drobiu. Należy używać takich naczyni do wody i karmy, których ptaki nie mogłyby zanicyzyć kałem.

HENRYK MĄCZKA

ZUZKA

ZAPRAŽENÁ POLIEVKA S CESTOVINOU

Rozpočet: 40 g masti alebo oleja, 20 g hladkej múky, 40 g suchej cestoviny, voda, soľ, zelený petržlen.

Z masti a múky pripravíme červenú zápražku, zalejeme vodou, vývarom z kostí alebo zo zeleniny, osolíme a povaříme. Nakoniec zavaríme cestovinu a pridáme posiekany zelený petržlen. Do zapraženej polievky môžeme namiesať cestovinu zavarí aj krupi-

cové alebo pečeňové halušky, knedličky alebo pridať opráženú žemľu alebo chlieb.

VYPRAŽANÝ ZELER

Rozpočet: 600 g zeleru bez listov, 40 g krupicovej múky, 60 g strúhanku, 80 g masti, voda, soľ, 1 vajce, trocha mlieka.

Očistený, olúpaný zeler uvařený v slanej vode pokrývame na hrubšie plátky, obalíme múkou, vajcom rozšľahaným s mliekom a strúhankou a vyprážame v horúcej masti.

Podávame so zemiakovou kašou a so šalátom alebo kompotom.

HARULÁ — ZEMIAKOVÁ BABA (slovenské jedlo)

Rozpočet: 1,50 kg zemiakov, 80 g hladkej múky, 60 g údenej slaniny, 60 g masti, soľ, cesnak, cibuľa, majorán, čierne koreniny.

Očistené surové zemiaky postrúhamy, pridáme múku, rozotretý cesnak, soľ, koreniny, majorán, postrúhanú cibulku zapenenu na slaninke, dobре premiešame a dáme na rozpustenú mast na pekáč pieci. Z cesta môžeme aj na palacinkovej forme pieci hrubšie placky. V niektorom kraji dávajú cesto na čisté kapustné listy na plech a v peci ich pečú ako podlistníky.

JEMNÝ PUĐING

Rozpočet: 30 g masla, 30 g krupicovej múky, 1 dl mlieka, 2 vajcia, 30 g cukru, 20 g masla a 20 g múky na formičky.

Do zahriateho masla zamiešame múku, zalejeme mliekom a povaríme na hustú kašu. Do vychladnutej zamiešame žltky, cukor a tuhý sneh. Masou naplníme vymastené a múkou vysypané formičky do troch štvrtín. Vložíme ich do nádoby s vodom, ktorá má siahat do tretiny formičiek, nádobu prikryjeme a varíme asi 20 minút. Uvarený puđing vysklopíme a polejeme ovocnou šťavou alebo krémom.

PSYCHO-ZÁBAVA

MENO VEŠTÍ

IGOR — meno pomerne zriedkave najmä v Poľsku, jasné, belasé, dobré.

Clovek s týmto menom pochádza z mnohodetnej rodiny, len zriedkavo je jedináčik. Je prieberne vysoký bud' vysoký, má modré alebo sivé oči, svetlé vlasy, niekedy kučeravé. Štíhly, súmernej postavy, pekný, živý, nápaditý, praktický, hoci má bujnú fantáziu. Je veľký dobrák, obetavý, ochotný pomáhať. V spoločnosti býva oblúbený, piateľov si získava duševnou pohodou, dôvtipom, veselým úsmievom a srdečným vzťahom ku každému.

Igor býva všeobecne nadaný. Od detstva rád „majstruje“, v dospelom veku je to človek so „zlatými rukami“. Nie je väsk materialistom, všetko robí pre vlastné potešenie, zo záľuby. Je samoukom. Býva z neho výborný ťafer, mechanik, človek, ktorý vie všetko opraviť a s každou prácou si poradí. Nech by bol robotníkom, učiteľom, remeselníkom alebo vedcom, pracuje veľmi dobré. Ked' študuje, tak obyčajne technický smer.

Zen sa s dievčaťom, ktoré sice nie je veľmi pekné, ale zato dobré a pracovité. Ako manželka je často žiarlivá. Igor je dobrý a verný manželom. V zamestnaní je úspešný a uznávaný. Pracovitosťou a obratnosťou sa stáva zámožným. Máva obyčajne dve deti — syna a dcéru. Syn je ako on veľmi nadaný, dcéra menej. Obom sa venuje s veľkou láskou a starostlivosťou. Igor máva sklon k prechladnutiam a kŕčnym nemociam.

TADMIR

SNÁŘ

Věříte snům? Ne? My také nevěříme, ale co to škodí, podívat se do snáře. Je to přece jen zábava, a co když se vám dobrý sen splní? Tedy, zdálo se vám o:

Házení sněhových koulí — činíš bezpráví svému příteli. Trhání lusků — starost do budoucna. Naslouchání u dveří — jsi pronásledován. Párání stehů — čeká tě shledání. Vedení procesu — narazíš na netušené překážky. Uzavření přátelství — jsi neopatrný. Pradleně — budeš mít špatnou pověst. Štice — budeš obelstěn. Stěnici — budeš mít mrzutosti všeho druhu. Prostřené tabuli — obdržíš pozvání. Tiskaři — musíš postupovat s časem. Tesaři — budeš stavět vlastní dům. Třešňových květech — štěstí je ti blízko. Špinavém ubrusu — nenávidíš a závisíš. Válečném tažení — těžké starosti. Vráskách — dosáhněš vysokého stáří. Vosim hnázde — utrpíš ztrátu. Žízale — učiníš si známost. Želvě — tajné radosti. Žínence — pro bohaté dobro, pro chudé zklamání. Žídnění — tvé naděje jsou marné. Žďamání prádla — špatné obchody. Zubním lékaři — nevole a zloba.

ŽIVOT

CZASOPISMO SPOŁECZNO KULTURALNE

00-372 Warszawa
ul. Foksal 13
tel. 26-44-49

NEVIETE SI PORADIT S RÓZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORE VÁS ROZČUEUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13. ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEK — redaktor naczelny, oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustín Andrašák (Jablonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustín Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuś (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapčík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luśniński (Zelów), Lýdia Mšálková (Zubrzyca Góra), Lýdie Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Ružená Urbánová (Gesimiec), Andrej Vaksmansky (Trybsz), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenie i korekta jez. czeskiego — Eva Budnická; tłumaczenie na j. sławski — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jez. sławckiego — Ján Spernoga; red. tech. Mieczysław Pożarski; red. graf. Krystyna Iwanicka.

Nadesłanych rekordów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES ZG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Prenumerate na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch“ oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego; do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego; do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalnie 30 zł, półrocznicie 60 zł, rocznie 120 zł. Jednostki gospodarki uspójecznionej, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeraty w miejscowościach Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch“, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeraty wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeraty ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch“ Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumeraty ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do składu 1.10.1982 r. Numer podpisano do druku 4.10.1982 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch“, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 462. Z-46. Nr indeksu ISSN 0514-0188.

